

№9-10 (83-84) '18

www.lisvisnyk.com.ua

ЛІСОВИЙ ВІСНИК

ОСІНЬ НАВІТЬ ЗВУЧИТЬ
ПО-ОСОБЛИВОМУ
(СТОР. 46)

ЗМІСТ

- 4 Може, лісівників
врешті почують?
- 8 Лісівники на інвестиційному
бізнес-форумі
- 12 Ентомологи про захист лісу
та його шкідників
- 16 Львівському
лісотехнічному – 145!
- 18 У пріоритеті –
життя та здоров'я
- 20 «Горгани і Тавпіширка» –
клондайк для екоподорожей
- 24 Кращі з кращих
- 26 Свято працівника лісу
- 28 На гостинах у маневицьких
лісівників
- 30 Володимир Радіон:
«Маємо відповідати
вимогам часу»
- 33 Гарна справа від лісівників
Прилуччини
- 34 Сторінками історії
- 36 Бершадські лісівники
у Карпатах
- 37 Двійник колібрі?
- 38 Оксамитовий сезон
у містечку Поморіс
- 41 «Подільська Швейцарія»
- 42 Декоративний дівочий
виноград
- 44 Кухня ЛВ: дари лісу
- 46 Осінь навіть звучить
по-особливому
- 48 В гостях у казки
- 49 Філософія в притчах
- 50 Розмальовка-релакс

увага!

**Передплата «ЛВ»
ТРИВАЄ,
шукайте наш
індекс: 89631**

Всеукраїнський журнал

Головний редактор:
ЧУРИЛО

Оксана Андріївна
e-mail: lv.oksana0007@
gmail.com

моб. тел.: +380951450135

Юридична адреса: пр-т Волі,
30, м. Луцьк, Волинська обл.,
Україна, 43000

E-mail: lis.gurnal@gmail.com

Веб-сайт: www.lisvisnyk.
com.ua

Бухгалтер:

Тетяна Редькович,

тел: 066 0889493

Верстка та дизайн:

Микола Волошин

Редакція не несе відповідальності за достовірність даних, наданих респондентами, та зміст рекламних матеріалів. Редакція не завжди поділяє погляди авторів публікацій. Надіслані на адресу фото та рукописи редакція не повертає.

Передрук та інше використання стилю, дизайну, фото та змісту без дозволу редакції та посилання на «ЛВ» не допускається.

**Журнал можна
передплатити
у відділеннях
Укрпошти
або замовити
у редакції «ЛВ».**

Передплатний індекс:

89631

Фото на 1-й стор.: автор –
Любомир БЕЗРУЧКО

Свідцтво Міністерства юстиції України про державну реєстрацію друкованого ЗМІ
КВ №18041-6891Р
від 16.08.2011 р.

Редколегія: Волинське
ОУЛМГ,

Колісник Б.І.,

Туниця Ю.Ю.

Віддруковано

у ТзОВ «Друкмаркет»

Луцьк. 2018р.

Усі права захищені ©ТзОВ
«Лісовий вісник»

колонка редактора

У кожного є своя мелодія, яку для нього співає природа. Своя пісня, яку наспіваєш, коли на душі затишно. Улюблена, щира, та, яка надихає, дарує натхнення і тихе щастя.

У моєму житті це музика Шарля Азнавура. Я не великий меломан. Але його мелодії супроводжують мене з юних літ. Нерідко саме у них черпаю натхнення, коли на ліричні теми перелаштуватися надто складно. Коли за буденними справами немає часу для виїздів на природу, тоді вмикаю його музику – і природа заповнює кімнату з кожним звуком, кожним акордом. Природа любові і любов до природи.

...У дитинстві лікарі виявили в Азнавура параліч, який блокував частину голосових зв'язок. Але хвороба надала голосу хлопця особливу характерність. Відтак він став упізнаваним.

Популярність до Азнавура також прийшла не одразу. Його пісні були заборонені на французькому радіо з кінця 40-х і протягом 50-х років. У цей час не сприйняли його спів і в США, оскільки багатьом були незрозумілими поєднання оригінальних і щирих любовних пісень та дуже виразного, для когось дивного стилю співу.

Власне, шансонє протягом усього життя боровся: за існування, із системою, із нерозумінням і врешті... переміг. Шарль працював постійно. За свою кар'єру Азнавур записав більш як 100 альбомів і написав понад 1300 пісень. Його не зупиняло бачення інших, у нього було своє бачення.

Під час одного з концертів у Римі через кілька днів після свого дев'яностого дня народження музикант зізнався: «Я продовжую співати і писати пісні, тому що для мене вихід у відставку означав би відчинити двері смерті. А в мене такого бажання поки немає».

І все ж час невмолимий. На 94-му році Легенда, неймовірна людина, шансонє, композитор і поет пішов у вічність.

...Якщо ти чесний із собою, віриш у свою справу і виконуєш її віддано, вона буде жити вічно. Так, як музика Шарля Азнавура. Чуєте? Вона звучить у кожному сонячному осінньому дні. Музика про вічну любов...

**Головний редактор «ЛВ»
Оксана ЧУРИЛО**

на часі

МОЖЕ, ЛІСІВНИКІВ ВРЕШТІ ПОЧУЮТЬ?

25 вересня відбувся 3'їзд лісівників України. До цього моменту за всю історію незалежної України з'їзд широкої лісівничої громадськості скликали тричі. До такого кроку зазвичай спонукають серйозні обставини. Це означає, що лісову галузь спіткали серйозні проблеми. А вони лежать на поверхні вже не один рік. Фінансування галузі відсутнє. Верховна Рада у законодавчих змінах посилює податковий тиск на лісове господарство. Незрозумілим досі є питання передачі лісів у концесію. Роботу лісівників та галузі загалом оцінюють через призму штучного розбурхування негативної суспільної думки. IV з'їзд лісівників України мав стати поворотним етапом відродження українського лісівництва, поштовхом до подальшого сталого розвитку лісової галузі країни.

Скликаючи 3'їзд, лісівники України мали на меті за участі фахівців лісового господарства, урядовців, закордонних експертів, інвесторів, представників деревообробного сектору напрацювати спільні рішення щодо подальшого розвитку та реформування лісового господарства. Із надією, що цього разу лісівників почують, запрошували до спільної роботи Президента України, Прем'єр-міністра, народних депутатів, урядовців.

Врешті у зібранні взяли участь 442 делегати-лісівники з усіх куточків нашої держави. Під час тривалого засідання звучали виступи і фахівців лісового господарства, і запрошених, серед яких – народні депутати, очільники областей, керівники спеціалізованих вищих навчальних закладів, іноземні експерти з вагомим досвідом роботи у лісових підприємствах державної форми власності, які спеціалізуються на консультуванні лісових адміністрацій країн Східної Європи і Центральної Азії, колишні

міністри лісового господарства, яким болить становище, в якому наразі перебуває лісова галузь. Усі разом шукали формулу збереження зеленого багатства в умовах теперішнього законодавства.

ПОТРІБНІ ЗМІНИ

– Потреба в проведенні з'їзду лісівників України саме в цей час зумовлена не тільки складною ситуацією, в якій опинилася лісова галузь, а перш за все – нагальною потребою у змінах, необхідністю перегляду самого ставлення до лісового господарства, підтримки його подальшого розвитку, – зауважує заступник голови Держлісагентства Володимир Бондар. – На жаль, протягом останніх років у суспільстві свідомо, з досить неоднозначною, на моє переконання, метою формується враження про неефективність і навіть протиправність ведення лісового господарства в країні.

...З поширенням звинувачень лісівників у вирубці та знищенні лісів поза увагою і урядовців, і громад-

ськості залишається їхня щоденна робота з відновлення та захисту лісів, заліснення тих же вирубок, цілого комплексу природоохоронних та екологічних заходів, які здійснюються у лісовому господарстві.

...Не маючи бюджетного фінансування, лісгосподарські підприємства тільки за перше півріччя цього року спрямували понад 2,8 мільярда гривень із власних коштів на ведення лісового господарства. Грошові вкладення на 1 гектар порівняно з минулим роком зросли на 36,4%. В той же час відірвано кошти від зарплат працівників лісоресурсних областей і за їхньою згодою майже 70 мільйонів гривень скеровано як допомогу на південь і схід.

...Напередодні ми проаналізували сильні та слабкі боки вітчизняного лісівництва, його можливості та загрози, зробили, як практикують аналітики «SWOT-аналіз», тобто концентровану характеристику стану речей. І, якщо сильні та слабкі боки

певною мірою відомі, то саме про загрози й можливості треба сьогодні говорити на з'їзді. При цьому важливо не «заговорити», не потопити це в купі планів заходів, дорожніх карт та окремих законопроектів, а реально опрацювати цілий комплекс практичних дій. Основою цього мають стати розробка та ухвалення національної лісової політики у вигляді добре продуманої, збалансованої та самодостатньої політичної і законодавчої платформи.

...Сьогодні на З'їзді присутні лісничі, помічники лісничих, майстри лісу, інженери лісового господарства – професіонали, практики, про яких у титрах пишуть: «Головні ролі та виконавці». Тому за глобальними роздумами щодо лісової політики і стратегії, при визначен-

ні практичних напрямків і дій слід першочергово врахувати думку тих, від кого, за великим рахунком, залежить успіх реальної, повсякденної роботи в лісі. Нам треба підняти і законодавчо закріпити статус лісничого. Потрібно спростити й очистити від паперової тяганини не тільки звітність, а й технологічні, виробничі процеси на рівні лісництва, лісгоспу.

...Прикро, але зараз лісовпорядкування через відсутність того ж фінансування та недолюб'ї кадрові призначення перебуває в реанімації, а управління галуззю потребує зрячих поводитирів.

Сьогодні наш громадський та професійний обов'язок полягає у протидії безапеляційному ігноруванню науково обґрунтованих і доведених практикою принципів та форм управління лісами й лісовим господарством країни.

Останні три роки Держлісагентство активно виступає з ініціативою запровадження в Україні національної інвентаризації лісів, яка раз і назавжди ліквідувала б спекуляцію у суспільстві щодо надмірної вирубки лісів. Держлісагентство із допомогою фахівців з Німеччини підготувало проекти всіх нормативно-правових документів, але ми до цього часу не впевнені, що зможемо розпочати польові роботи у 2019 році, оскільки проектом бюджету такі роботи знову не передбачені.

«ПОКРИЧАТЬ І ЗАСПОКОЯТЬСЯ»?

– Цей З'їзд лісівників проходить у непростих умовах, – зауважив у доповіді Голова товариства лісівників України Юрій Марчук. – На сході України йде війна, гинуть солдати та мирні жителі, мільйони переселенців залишили домівки, наростає трудова міграція в ЄС. На цьому фоні наші проблеми сприймаються як незначні й оцінюються за принципом: «Покричать і заспокояться». Кому не лінки, піаряться на проблемах лісу, не розуміючи, що спеціалістів, професіоналів виховують десятиліттями. Український ліс бачив війни і революції, був домівкою та ресурсом відновлення країни, але ніколи не був елементом піар-технологій. І що ми маємо: через падіння ВВП на одного жителя країни перемістилася на 88 місце в рейтингу ООН; недостатня увага розвитку промислового виробництва, випуску продукції з великою додатковою вартістю призводить до зменшення доходів населення; надмірне податкове навантаження; щорічно на карті України зникає до 20 сіл; не бачать перспективи й масово, за спрощеною процедурою, їдуть на навчання в Польщу наші діти, наші студенти масово влітку збирають ягоди у Німеччині.

Не думаю, що в цих проблемах винні лісівники. Але ми замість того, щоб розвиватися, щоб думати про перспективи, змушені виправдовуватися. Так, немає безгрішних, і в лісовій сім'ї не без «виродка». Але в цьому залі представники 50-тисячного колективу вимагають поваги до своєї праці. Вимагають поваги до себе і своєї праці десятки тисяч ветеранів, які вже не

на часі

працюють, але ліс – це їхнє життя, вони рослили його. Більш як тисяча лісівників воювали у зоні АТО, близько 200 нагороджені бойовими відзнаками. Ми втратили на фронті 15 наших лісових побратимів, четверо загинули від рук браконьєрів та лісопорушників.

На лісову галузь неодмінно накладаються і природні виклики, спричинені змінами клімату та соціальним станом людей в лісових селах, відсутністю робочих місць, що призводить до нелегальних рубок, браконьєрства, нелегального видобутку корисних копалин. Можливо, з Києва не видно, як безконтрольно видобувають природні ресурси на місцях, знищують лісові масиви. Чому в Європі немає нелегальних рубок? Бо вони передусім – основний індикатор соціального стану населення на селі, та й крадену деревину нікуди продати. Чи можливо розв'язати ці проблеми, суто ввівши кримінальну відповідальність? Лише частково. Потрібні робочі місця, потрібен розвиток села, потрібна серйозна державна підтримка. Ми вже сьогодні маємо дефіцит на Поліссі і в Карпатах робітників, водіїв, трактористів. Станочнику, який в Польщі платять 25 тис. грн зарплати, в Польщі платять 25 тис. грн, а в Німеччині – вдвічі більше.

Тому проблеми лісу – це проблеми комплексного розвитку держави, фермерства, малого і середнього бізнесу на селі, глибокої переробки деревини. Нам потрібно відійти від політичного популізму, фейків та брехні. І, мабуть, для того, щоб уберегти ліси від змін клімату, нам потрібно в першу чергу зберегти професійні кадри у лісовому господарстві при зміні Урядів, політичної та партійної кон'юнктури...

ЗВЕРНЕННЯ

У результаті лісівники підписали звернення до Президента України, Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України щодо потреби в нагальному залагодженні проблем лісової галузі України та створенні Міністерства лісового господарства й деревообробної промисловості України з переданням до сфери його управління всіх лісів країни. До Верховної Ради

України звернулися з вимогою невідкладно розглянути й ухвалити проекти Законів, зареєстровані у Верховній Раді. А саме: «Про внесення змін до Лісового кодексу України»; «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України»; «Про внесення змін до пункту 256.3 статті 256 Податкового кодексу України»; «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення ефективного ведення лісового господарства та посилення охорони лісів». Окрім того, передбачити у загальному фонді бюджету України на 2019 рік додаткові кошти за бюджетною програмою «Ведення лісового і мисливського господарства, охорони і захисту лісів». А також терміново внести зміни в Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законів України щодо стимулювання утворення та

діяльності сімейних фермерських господарств» щодо відміни обкладення лісових земель земельним податком та ухвалити Закон України «Про ринок деревини».

Від Уряду лісівники вимагають виконати Указ Президента нарешті створити у державному бюджеті фонд фінансування лісового господарства; внести зміни в державний бюджет 2019 року та профінансувати лісогосподарські заходи в лісах півдня і сходу України; затвердити

Програму «Ліси України до 2030 року». А також розробити й ухвалити комплексну програму розвитку деревообробної галузі. Призначити у встановленому порядку Голову Державного агентства лісових ресурсів України та Першого заступника Голови Державного агентства лісових ресурсів України. Збільшити удвічі державне замовлення на підготовку у вищих навчальних закладах спеціалістів лісогосподарських та деревообробних спеціальностей. Разом з Національною академією наук України та Національною академією аграрних наук України створити спеціальну наукову комісію з вивчення процесу масового всихання лісів та розробки науково-практичних рекомендацій щодо боротьби з цим явищем і виділення на ці цілі відповідних коштів.

Для забезпечення сталого управління лісами, що відповідає міжнародним вимогам, треба започаткувати розробку та ухвалення Національної лісової політики як Закону України. Завершити розмежування повноважень щодо здійснення державного контролю та господарювання шляхом реформування системи державної лісової охорони. Забезпечити фінансування робіт із національної інвентаризації лісів для отримання достовірної та оновленої

інформації щодо лісового фонду України. Запровадити прозорий ринок деревини, орієнтований на стимулювання її глибокої переробки, та ухвалити відповідний закон.

РЕЗОЛЮЦІЯ

«Про критичний стан українських лісів»

Прогноз дуже невтішний. Ми не можемо вплинути на клімат. Вихід полягає у концентрації зусиль в осередках враження та у системній адаптації наших лісів до глобальних кліматичних змін.

З цього приводу ми вимагаємо від Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України законодавчо ввести в окремих областях та лісових угіддях, вражених масовим усиханням соснових насаджень, тимчасовий особливий режим ліскокористування і лісозахисних заходів. У зоні дії особливого режиму для

забезпечення ефективної протидії всиханню лісів треба внести зміни в наступні законодавчі акти: у Санітарні правила в лісах України щодо граничної повноти насаджень, за якої призначають суцільні санітарні рубки, та їхньої мінімальної площі; у закон України «Про оцінку дії на довкілля» щодо оцінки планової діяльності в лісовому господарстві; у Правила поліпшення якісного складу лісів щодо граничної повноти насаджень, призначених у рубки, із формування й оздоровлення лісів; у Постанову Кабінету Міністрів України «Про врегулювання питань відносно спеціального використання лісових ресурсів» щодо встановлення граничних термінів вивезення де-

ревини з лісів, пошкоджених короїдом; у закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо охорони тваринного світу» щодо виняткового проведення санітарних рубок у лісах, пошкоджених короїдом в період масового розмноження диких тварин – з 1 квітня до 15 червня.

Звертаємося до засобів масової інформації, журналістів, користувачів та дописувачів соціальних мереж: ми дуже розраховуємо на вашу підтримку та розуміння, особливо в питаннях спасіння українських лі-

сів від загрози всихання, пропонуємо подолати упереджене ставлення до лісівників, враховувати нашу професійну думку та фаховий досвід під час висвітлення та поширення інформації щодо ведення лісового господарства й ліскокористування.

Ми – за чесність та об'єктивність у наших стосунках.

ЗАЯВА

«Щодо податку на лісові землі»

Ми, делегати IV з'їзду лісівників України, заявляємо про свою рішучу підтримку колективного звернення громадських організацій лісового, наукового, ліспромислового та мисливського спрямування до Президента України, Кабінету Міністрів

України, Верховної Ради України, міністерств та відомств з приводу законопроекту «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законів України щодо стимулювання утворення та діяльності сімейних фермерських господарств».

На жаль, уже після цього колективного звернення, незважаючи на вагомі аргументи, законопроект набув чинності Законом з 15 серпня 2018 року та містить поправку щодо фактичного подвійного оподаткування лісгосподарських підприємств, яке веде до швидкого зuboжіння та банкрутства цілої галузі.

Ми повністю поділяємо громадську думку, позицію багатьох обласних та районних рад, що внесення цієї поправки в достатньо продуманий закон, спрямований на підтримку фермерських господарств, не відповідає нормам цього закону. Ця поправка спричинить значний суспільний резонанс і збільшить соціальну напругу перш за все у сільській місцевості. Вона є деструктивною, спрямованою на розвал лісгосподарської галузі, конфлікти з місцевими громадами та сільським господарством.

Ця поправка заблокує інвестиції в деревообробну промисловість та унеможливить створення нових робочих місць у лісових регіонах України.

Підготувала Оксана ЧУРИЛО
Фото надала прес-служба
Держлісагентства України
P.S. Сподіваємося, лісівників
почують, інакше вони попереджа-
ють: на підтримку рішення З'їзду з
1 листопада будуть проводити соці-
альні акції.

ЛІСІВНИКИ НА ІНВЕСТИЦІЙНОМУ БІЗНЕС-ФОРУМІ

Понад 300 учасників з України та з-за кордону взяли участь в інвестиційному бізнес-форумі «Волинь-Інвест 2018». Польща, Нідерланди, Малайзія, Туреччина, Китай, Південна Корея, Італія, США, Норвегія, Іран та Німеччина цікавилися інвестиційним кліматом та можливостями для бізнесу в Україні. АПК, сфера енергозбереження, альтернативна енергетика, лісове господарство, розбудова логістичних комплексів – ось основні напрямки, які презентували та розглядали на заході. Інвестиційні перспективи регіону обговорювали бізнесмени, представники влади, торгово-промислових палат, дипломатичних корпусів.

«Волинь – непроста область, вона вважається більш аграрною, і це справедливо. Ми боремося за створення сприятливих умов для бізнесу, для розвитку і розширення перспектив. Ми раді, коли до нас прибувають гості, ми раді, коли до нас ідуть партнери. Та найбільше я радий усвідомлювати, що в Києві добре розуміють, що Волинь має великий інвестиційний потенціал і є бюджетонаповнювальною, а не дотаційною», – сказав у вітальному слові голова Волинської облдержадміністрації Олександр Савченко.

Формат форуму передбачав насичену програму, що складалася з трьох тематичних дискусійних платформ,

які були присвячені питанням «зеленої економіки», промисловості, логістики, створення та функціонування індустріальних парків і логістичних центрів; розвитку сільського та лісового господарства; туризму, культурної, науково-освітньої співпраці.

Аби презентувати, на що багата Волинь, організували виставку досягнень волинських підприємств. Показували свою роботу у галузях сільського господарства, деревообробної, легкої та харчової промисловості, а також сфери послуг.

У виставкових наметах експозиції власної продукції та послуг облаштували корпорація Nestle, «Йоданка Павлівська», ТМ «Дмитрук», «ВІ-

ЛІЯ», ТМ «Руна», «Термно Хліб», «Тартак», «АгроКорм», фабрика «Тигрес», Волинський обласний центр зайнятості, банки тощо. Але родзинкою на виставковій площі став намет, що представляв Волинське обласне управління лісового та мисливського господарства. Саме тут зупинялося багато людей, аби ознайомитися з експозицією, яку презентували лісівники.

Але товари волинського лісу не тільки бачили, про роботу управління та підпорядкованих йому лісгоспів можна було почути ще й на одній із тематичних дискусійних платформ.

ІНВЕСТИЦІЇ ПОТРІБНІ, АЛЕ ЇХ НЕМА

В інвестиційному бізнес-форумі «Волинь-Інвест 2018» взяв участь і заступник Голови Державного агентства лісових ресурсів **Володимир БОНДАР**. Цікавимося у Володимира Нальковича, наскільки такий захід потрібен Волині.

– Будемо бачити результати, але думаю, що такі заходи потрібно проводити, – каже заступник Голови агентства лісових ресурсів. – Бо це один із механізмів залучення інвестицій у базові галузі. І в тому ж числі у лісову галузь. Хотілося б бачити багато зацікавлених інвесторів, передусім у поглибленій переробці. Ми за це найбільше вболіваємо. Та й інші напрямки лісової політики сьогодні потребують інвестицій. У нас буде панель, будуть цікаві виступи, будуть озвучені наші досягнення. Можливо, вдасться залучити акціонерів. Хотілося б, щоб таке було. Але в будь-якому разі такі заходи – це майданчик для спілкування. Для пошуку партнерів і презентації нових ідей. Лісове гос-

подарство загалом і Волинська область зокрема до цього готові.

– Володимире Нальковичу, чи за останній період були інвестори, які пропонували співпрацю, чи підписано з кимось договори і якщо так, то в яких напрямках?

– На жаль, мені складно говорити про серйозні та великі інвестиції в галузь, тому що ми не можемо бути сьогодні відповідальними перед інвестором. Якщо говорити про переробку чи щось подібне, то інвестор, який вкладає кошти, хоче бачити гарантії, принаймні в отриманні об'ємів сировини, для того, аби повернути свої кошти. На жаль, законодавство нам не дає можливості таке робити. Ми підготували

ку проблему в тому, що дров'яну та низькосортну продукцію в Україні не переробляють. Ми хотіли б бачити тут якісь інвестиції. Але їх поки немає.

– Інвестор боїться іти в Україну?

– Боїться, бо немає чіткої системної і далекосяжної лісової політики. Коли така буде, думаю, ми матимемо і інвестора, і інвестиції в переробку та лісову галузь, яка буде розвиватися.

ОСНОВНІ ТОЧКИ ДОТИКУ З ІНВЕСТОРАМИ

Про досягнення волинських лісівників та інвестиційну привабливість регіону на дискусійній платформі доповідала заступник начальника ВОУЛІМГ **Лідія ТУРЯНСЬКА**.

«Волинь не лише стабільно перебуває у п'ятірці найкращих областей України за показниками господарювання в лісовій галузі, а й однією із перших розпочала диверсифікацію діяльності. З цієї причини лісгосподарські підприємства Волині менш травматично реагували на зміни у законодавстві щодо заборони експорту деревини та зміну кон'юнктури ринку, спроможні генерувати прибуток та, безперечно, є інвестиційно привабливими», – зауважила Лідія Зіновіївна.

Доповідаючи про інвестиційну привабливість лісгосподарських підприємств Волині, заступник начальника наголосила на тому, що відомчі підприємства Волинського ОУЛІМГ – традиційно стабільний сегмент економіки краю. Галузь забезпечує роботою та достойною зарплатою понад 3000 працівників.

Волинь має гарні напрацювання і у сфері лісової зеленої енергетики, і у сфері переробки. І поки що лише

відповідні законопроекти, внесли їх на розгляд Верховної Ради, але руху поки немає. Шкода. Ми маємо вели-

актуально

державні лісогосподарські підприємства ведуть, фінансують та несуть відповідальність за стан лісів.

«Лише у 2018 році на Волині заліснено площу понад 6 тис. га. Це більш як 100% від зрубаного. На лісовідновні роботи лісівники витратили близько 22 млн грн зароблених коштів. Зараз важливо відповідати людям, які заявляють, що лісівники лише рубаять ліс. Ні! Ми реалізуємо повний цикл лісогосподарських заходів», – наголошує Лідія Турянська.

На Волині щороку збільшується сума капітальних інвестицій. У першому півріччі 2018 року в модернізацію та оновлення матеріально-технічної бази вклали вже 26,5 млн грн.

В області на базі лісогосподарських підприємств діє 14 лісопереробних комплексів, де, крім заготовок для європіддонів, виготовляють пиломатеріали та дубові заготовки,

стіновий брус, дошку для підлоги, блок-хаус, вагонку.

«Ми постійно інвестуємо у деревопереробку та розвиток лісової інфраструктури. Нещодавно запустили в роботу три лісопереробні лінії – у ДП Старовижівському, Любомльському та Камінь-Каширському лісових господарствах. Це дало можливість створити 30 нових робочих місць та переробляти ще 36 тис. м³ деревини. Щорічний економічний ефект від роботи нових переробних ліній становитиме понад 16,5 млн грн», – продовжує пані заступник.

Соціальна функція лісівників реалізовується ще й у активній розбудові лісової інфраструктури. Волинь – одна з найбільш заліснених областей України. Багато населених пунктів отримали з'єднання між собою завдяки роботі лісівників. Протягом 2017 року державними лісогосподарськими підприємствами відновлено 100 км лісових доріг, з них 36 км – із твердим дорожнім покриттям.

«Не припиняємо працювати над ощадним виробництвом, впровадженням енергозберігальних технологій та раціоналізацією виробництва. Україна потребує багато роботи над досягненням максимально високої глибини переробки і деревини, і продуктів лісу. Саме ця

тема, на нашу думку, є основною точкою дотику з інвесторами. Саме тут – основний потенціал волинських лісогосподарських підприємств. Унікальними для України є збереження і робота консервних цехів при державних лісогосподарських підприємствах Волині. Наша консервна продукція є екологічно чистою, виготовлена з дотриманням високих стандартів якості, має всі відповідні сертифікати. Ми пишаємося, що екологічна продукція з волинського лісу знайшла свого споживача за кордоном – у Польщі, Німеччині, Панамі, Ізраїлі, США та в інших країнах. Працюємо над оновленням асортименту, презентабельністю товару – все заради задоволення потреб споживачів», – наголошує Лідія Турянська.

А хто із тих, кому доводилося подорожувати Волиню, не бачив, не оцінив рекреаційні пункти краю?! Їх, до речі, визнано найкращими в Україні. В області функціонують і підтримуються в належному стані 113 великих і 655 малих місць відпочинку.

«Волинські лісівники активно працюють над підвищенням туристичної привабливості та розвитку інфраструктури області. Тут ми не чекаємо інвестора. Інвестуємо у соці-

альну інфраструктуру краю, реалізуємо свої «Зелені проекти» у громадах і для громад області. Якісні зміни в Україні, на Волині, наша інвестиційна привабливість залежатимуть від того середовища, яке ми сформуємо», – підсумовує Лідія Зіновіївна.

ВОЛИНІ Є ЧИМ ПРИВАБИТИ ІНВЕТОРА

У підсумку розмовляємо з начальником обласного управління лісомисливського господарства **Олександром КВАТИРКОМ**.

– **Олександр Михайловичу, яка перспектива Волині в інвестиційному просторі? Від кого чекате інвестицій, з ким уже, можливо, співпрацюєте?**

– Волині є чим привабити інвестора, але ця ніша поки не зайнята. І зайти може будь-хто, хто готовий вкладати кошти у лісовий сектор. А щодо нашої інвестиційної привабливості, то вона є і в лісопереробці, і в побічному користуванні, і в туристичному бізнесі. Напрямок є багато, аби був інвестор, готовий працювати. А ми робимо все для того, щоб і наші лісові господарства працювали, і Волинь була областю, якою можна пишатися.

– **Ось із заступником голови Держлісагентства говорили про те, що немає можливостей працювати з інвестором як належить через законодавчу недосконалість. А от були якісь пропозиції, наприклад, у мисливстві чи в переробці дарів лісу, на які така багата Волинь, але не можна було реалізуватися?**

– Щодо інвестицій, то через колізії на законодавчому рівні справді реалізуватися ми не можемо, а от співпраця з іноземцями є. І в галузі мисливства, і маємо переговори щодо первинного заморожування продуктів побічного користування. Іноземного бізнесмена сьогодні цікавить не так вкладання коштів на довгий період, як, наприклад, закупівля дикорослих плодів, їх швидка первинна обробка й отримання прибутку.

– **Олександр Михайловичу, загалом такі заходи потрібні, як скажете?**

– Дуже потрібні. Адже є чим похвалитися і що побачити. Є що запропонувати інвесторам і над чим працювати.

Оксана ЧУРИЛО
Фото автора
та з архіву ВОУЛІМГ

наука

З давніх-давен класичні біологи вивчали різноманіття лісових комах. Водночас лісова ентомологія розвивалася як прикладна наука у зв'язку з необхідністю захищати ліс і його продукцію. Звичайно, і в давнину траплялися масові розмноження окремих видів комах, але це були порівняно рідкісні події, що часто від-

втрали від діяльності лісових комах не менше, ніж застосування отруйних «порошків». Було доведено, що пестициди доцільно застосовувати лише в кількох випадках: для захисту врожаю жолудів, шишок і насіння на насінневих плантаціях, сянців лісових порід у теплицях та розсадниках, незімкнені культури, заготовлену дере-

ЕНТОМОЛОГИ ПРО ЗАХИСТ

Дев'ятий з'їзд Громадської організації «Українське Ентомологічне Товариство» (ГО «УЕТ») відбувся 20-23 серпня 2018 року в Харкові на базі Харківського Національного педагогічного університету імені Г. Сковороди. Спів організатори – Харківське ентомологічне товариство, Інститут зоології імені І. І. Шмальгаузена, Харківський національний аграрний університет імені В. В. Докучаєва, Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна.

Програма з'їзду включала пленарні засідання, роботу п'яти секцій (загальна ентомологія та акарологія, сільськогосподарська ентомологія, лісова ентомологія, технічна ентомологія, медична й ветеринарна ентомологія), майстер-клас із макрофото знімання та кілька екскурсій.

У секційному засіданні та в стендовому форматі взяли участь понад 20 представників України та Білорусі.

бувалися після посух, пожеж та інших порушень. У міру розвитку людського суспільства більше розорювали колишніх лісових земель, будували доріг і будинків, більше деревини забирали з лісу та змінювали лісове середовище. Тоді й стали називати шкідниками комах, що століттями жили у лісі та живилися в міру своїх потреб листям чи лубом, бруньками чи коренями, а хто й мертвою деревиною, прискорюючи кругообіг речовин у природі та створюючи умови для розвитку нових поколінь лісу. У міру збільшення площі полів і садів на смачному кормі успішно розвивалися шкідники, спільні для сільськогосподарського та лісового господарства. Тому практично упродовж більшої частини ХХ століття значні зусилля лісових ентомологів були спрямовані на випробування інсектицидів і вдосконалення засобів їхнього застосування. Комах труїли та труїлися самі, а комахи, що виживали після «боротьби», давали плодюче й ненажерливе потомство. Якщо класичне масове розмноження триває не більш як сім років, то після застосування інсектицидів із тих кількох відсотків стійких і плодючих особин, що залишаються живими, чисельність популяції відновлюється через 1-2 роки, і спалах триває практично безперервно.

Вивчення цих питань виявило, що внесення певних змін у деякі нормативні документи з ведення лісового господарства дасть змогу зменшити

вину у як виняток – самі насадження!!!

Коли безперспективність стратегії масового застосування пестицидів стала очевидною, збільшилася увага до дослідження просторово-часової динаміки популяцій лісових комах, їхнього сезонного розвитку, регіональних особливостей, взаємодії з кормовими рослинами, конкурентами, ентомофагами та збудниками хвороб лісу, зокрема фітопатогенними й дереворуйнівними грибами. А тут ще й у зв'язку зі зміною клімату поширилися раніше невідомі адвентивні комахи.

Таким чином, прикладні лісові ентомологи приділяють увагу комахам різних трофічних груп: фітофагам, які пошкоджують дерева та іншу продукцію лісу; ентомофагам як агентам захисту лісу (ЛВ 2018, №7-8); детритофагам, некрофагам і копрофагам, які розкладають органічні речовини у лісі.

Лісових комах вивчають не тільки лісові ентомологи, але й систематики та фауністи, які спеціалізуються на окремих групах комах – вусачах (Олександр Бартенев), златках (Олексій Прохоров), короїдах (Тетяна Нікуліна, Вікторія Терехова) тощо. Вони можуть розрізнити безліч рідкісних видів, що стає у пригоді, коли ті раптово стають масовими й небезпечними або мігрують у нові регіони.

На відміну від них, лісові ентомологи розглядають комплекси комах, пов'язаних з окремими породами (сосною, дубом, ясенем, березою),

органами дерева (листя, гілки, стовбури, корені) або віком лісу (незімкнені культури, молодняк, стиглі насадження тощо).

Так, Сергій Назаренко проаналізував динаміку поширення комах різних екологічних груп у лісах, створених на Олешківських пісках, від шкідників коріння саджанців до

ширилися: на дубах і тополях – короїд із Далекого Сходу *Anisandrus maiche* (Вікторія Терехова, Юрій Скрильник, 2012), на соснах – сосновий насінневий клоп (Павло Пучков та ін., 2012), на в'язах – ільмовий пильщик зигзаг (Володимир Мартинов, Тетяна Нікуліна, 2015), на ялині – велика й мала несправж-

ні щитівки (Вікторія Меленті, Ірина Леженіна, 2017). Водночас важливо оцінити роль цих комах у лісі, їх спроможність досягти на новому місці значної чисельності та заподіяти помітної шкоди лісові. Для цього й вивчають біологічні особливості, дати сезонного розвитку, місця можливого скупчення комах,

ЛІСУ ТА ЙОГО ШКІДНИКІВ

хвоєгризів, а також короїдів і вусачів на згрищах (2011). Ольга Кукіна (2011) вперше кількісно оцінила шкідливість стовбурових шкідників дуба, Юрій Скрильник (2015) – шкідливість стовбурових шкідників сосни у Лівобережному Лісостепу. Особливості заселення заготовленої деревини в Північно-Східному Степу вивчала Анна Кочетова (2017). У березових насадженнях Харківської, Полтавської та Сумської областей виявлено понад 20 видів стовбурових шкідників, з яких кілька видів спроможні заселяти зовнішньо здорові та дещо ослаблені дерева (Яна Кошеляєва, Юрій Скрильник, 2015, 2017).

Серед адвентивних комах на сході України по-

Окремі доповіді були присвячені біології мало вивчених видів комах лісу та зелених насаджень населених пунктів, зокрема каштановому мінеру (Інна Швиденко, Олексій Рогінський, Сергій Назаренко), бруслиновій горностаєвій молі (Ольга Зінченко), ясеневим пильщикам (Ольга Кукіна, Ольга Зінченко, Валентина Борисова), ялиновій несправжній щитівці (Вікторія Меленті), чорному коренежилу (Ірина Соколова).

Іван Бобров зіставив особливості формування осередків «короїдного» всихання у чистих і мішаних соснових насадженнях Новгород-Сіверського Полісся та Північно-Східного Лісостепу. Катерина Давиденко визначила поширеність і патогенність грибів, пов'язаних із верхівковим короїдом, Олександр Борисенко запропонував методику прогнозування поширення осередків цього шкідника з використанням ГІС-технологій.

Порівнянню фауни златок НПП «Слобожанський» до та після обмеження господарської діяльності було присвячено доповідь Юрія Скрильника, оцінюванню шкідливості стовбурових комах берези повислої – виступ Яни Кошеляєвої.

що важливо для організації нагляду, прогнозування та розробки заходів щодо мінімізації шкоди.

Комахи-хвоєлистогризи завжди привертали увагу органів контролю, оскільки пошкоджені крони добре видно, навіть якщо дерева наступного року відновлюють свій стан. Виробничники регулярно рапортували про сотні гектарів обприсканих інсектицидами лісів та ще більші площі, на які поширення осередків не було допущено. Науковці мали можливість оцінювати чисельність цих комах майже на всіх стадіях їхнього життєвого циклу, моделювати та прогнозувати поширення наступних спалахів.

Загалом відомі переліки небезпечних видів шкідників

Ольга Кукіна розповідає про ясеневих пильщиків

Олексій Рогінський (Білоруський державний університет) та Інна Швиденко (ХНАУ) вивчали каштанового мінера

Виступ Валентини Мешкової на пленарному засіданні

дуба та сосни, які становлять 33 та 24% покритої лісом площі відповідно. Для багатьох із них розроблено методи нагляду, обліку та прогнозування. Водночас несподівано зростає роль раніше маловідомих видів. Так, у Притясминських борах (Черкаська обл.) виявлено, крім відомих і поширених рудого та звичайного соснових пильщиків, ще 9 інших видів соснових пильщиків, складено таблиці для визначення окремих стадій із рисунками (Юрій Скрильник, Ольга Зінченко, Ольга Кукіна, Ірина Соколова).

Запропоновано балову оцінку окремих ділянок насаджень за принадністю для основних видів комах-хвоєлистогризів (Валентина Мешкова, 2002), що дало можливість визначати потенційну площу осередків та її зміни за зміни віку, повноти чи складу насаджень у Поліссі (Олена Андреева, 2009, 2014) та Степу (Сергій Назаренко, 2012; Марина Коленкіна, 2016). За допомогою ГІС-технологій було показано, що ризик поширення осередків соснових пильщиків зростає у насадженнях, які межують зі зрубом

або згаріщем (Валентина Мешкова, Олександр Борисенко, 2017).

Аналіз багаторічних даних виявив, що інтенсивність, частота і тривалість спалахів комах-хвоєлистогризів останнім часом збільшилися і на Поліссі (Олена Андреева, 2014), і в Степу (Марина Коленкіна, 2016). Водночас було показано, що за однакової чисельності комахи можуть спричинити різне пошкодження крон, а високе пошкодження крон не обов'язково спричиняє відпадання дерев, оскільки на ці залежності впливають екологічні умови та початковий стан дерев. Так, досліджено особливості відновлення радіального приросту сосни залежно від віку дерев і рівня дефоліації (Ірина Коваль, Олена Андреева, 2009), залежність відпадання дерев від рівня дефоліації (Марина Коленкіна, 2014).

Зазвичай шкідниками листя вважають хвоєлистогризів – гусениць метеликів і личинок пильщиків, які спроможні циклічно збільшувати чисельність. Водночас у деякі роки значної шкоди кронам завдають листоїди, довгоносики та мінери з різних таксономічних груп. Так, з'ясовано особливості сезонного розвитку тополевого, осикового, вільхового листоїдів і дубової блішки (Валентина Мешкова, Галина Байдик, Жанна Береженко, 2016). Уточнено перелік комах-листогризів ясеня, біологічні особливості маловідомих раніше видів – чорного ясеневого пильщика, ясеневого слизистого довгоносика (Валентина Мешкова, Катерина Давиденко, Ольга Зінченко, Ольга Кукіна, Валентина Борисова, 2013, 2015, 2017). Під час вивчення поширення каштанового, липового, платанового й акацієвого мінерів виявлено види гіркокаштана, липи та акації, що порівняно стійкі до пошкодження цими комахами (Інна Мікуліна-Швиденко, 2014).

Шкідники незімкнених культур щороку привертають пильну увагу ентомологів, оскільки саджанці в цих штучних екосистемах сприйнятливі до несприятливої дії всіх чинників. За останні роки науковці розробили кілька нормативних документів щодо обстеження й захисту соснових культур. Так, в останніх рекомендаціях наведено характеристику найбільш поширених комах і симптомів хвороб хвої, бруньок, пагонів, гілок, стовбурів, коренів, а також принципи прогнозування стану лісових культур. Докладно вивчено особливості сезонного розвитку поодинокого пильщика-ткача (Леся Коваль, 2016), крапчастого смольоха (Сергій Єрошенко, 2015), великого соснового довгоносика та коренежилів (Ірина Соколова, 2012, 2016).

Стовбурові шкідники живих дерев включають сисних комах (попелиці, клопи) та таких, що гризуть ходи під корою і в деревині, спричиняють ослаблення й відпадання дерев. Багато комах, які заселяють зрубану або вітровальну деревину, загалом корисні для лісу, тому що сприяють кругообігу речовин. Водночас вони шкідливі для лісового господарства, оскільки спричиняють втрату якості та вартості деревини.

Так, на Поліссі (Олена Андреева, Іван Мартинчук, 2018) визначили втрати грошових коштів за рахунок погіршення якості заготовленої деревини під час зберігання у лісі внаслідок поширення стовбурових комах і грибів – збудників синяви.

Сисні комахі небезпечні для молодих та ослаблених стиглих дерев, особливо в чистих одновікових насадженнях. Детальні дослідження соснового підкорового клопа у Новгород-Сіверському Поліссі дало змогу уточнити особливості його сезонного розвитку, оцінити шкідливість, зокрема в комплексних осередках із іншими шкідниками,

Екскурсія делегатів ентомологічного з'їзду в НПП «Гомольшанські ліси»

запропонувати балову оцінку його поширення та розрахувати площу потенційних осередків з урахуванням типу лісорослинних умов і віку насаджень (Іван Бобров, 2011, 2012, 2018). Серед заходів запобігання шкоді від цієї комахи запропоновано проведення прочищення культур в оптимальні терміни, збагачення лісової підстилки листям різних порід, застосування добрив, хімічних і біологічних інсектицидів.

У міру збільшення віку насаджень зростає загроза їхнього заселення стовбуровими шкідниками, які зазвичай «перероблюють» нижні гілки та інші частини дерев, що відмирають, але швидко багаторазово збільшують чисельність у насадженнях, які ослаблені несприятливими умовами середовища (посухами, пожежами, ураганом). Оскільки більшість лісів мають штучне походження, важливу роль в їхньому ослабленні відіграє діяльність людини.

Дослідження впливу лісгосподарської діяльності на поширення стовбурових шкідників мало результатом розробку методичних рекомендацій щодо обстеження осередків цих комах (2011), поправок до «Санітарних правил в лісах України» та інших нормативних документів із наголосом на час проведення рубок догляду та інших рубок з погляду ризику поширення

стовбурових шкідників.

Запропоновано алгоритми для прогнозування загрози заселення дерев стовбуровими шкідниками у насадженнях, пошкоджених пожежами, комахами-хвоєгризами, в осередках кореневої губки (Ольга Зінченко, 2014). Вдосконалено підходи до застосування ловильних дерев (Анна Кочетова, 2017).

Надано балову оцінку шкідливості стовбурових комах для різних природних зон України (Юрій Скрильник, 2013, Анна Кочетова, 2017). Показано, що шкідливість багатьох комах може варіювати залежно від погоди (кількості поколінь) і чисельності популяцій (Валентина Мешкова, 2017), умов для успішної взаємодії з фітопатогенними грибами чи нематодами (Катерина Давиденко, Валентина Мешкова, 2012).

Визначено оптимальні дати вивезення з лісу заготовленої деревини, очищення лісосік, викладання ловильних дерев із урахуванням сезонного розвитку окремих видів стовбурових шкідників і ходу температури в різних регіонах (Юрій Скрильник, 2015), розраховано суми позитивних температур і тривалість розвитку окремих стадій найбільш поширених шкідників (Валентина Мешкова, Юрій Скрильник, Ольга Зінченко, Анна Кочетова, 2015, 2017).

Особливу увагу приділено верхівковому короїду, який нині відомий як найбільший ворог соснових лісів (Анна Кочетова, 2015; Валентина Мешкова, Олександр Борисенко, 2018; Олена Андреева, 2018). Досліджено просторову динаміку осередків цього виду з використанням ГІС-технологій і запропоновано алгоритм для прогнозування ризику виникнення нових осередків з урахуванням характеристик насадження та сусідніх виділів (Валентина Мешкова, Олександр Борисенко, 2017). Одержані здобутки включено до інформаційної системи, яка передбачає оперативне оприлюднення інформації з лісозахисту на геопорталі «Ліси України». Доведено, що найкращим шляхом захисту деревини від стовбурових шкідників є її заготівля в зимовий період і вивезення з лісу до початку вегетації.

Результати досліджень із лісової ентомології (не враховуючи суто фауністичних робіт) в Україні за останні 10 років представлено у 10 кандидатських дисертаціях (Ольга Кукіна, Олена Андреева, Сергій Назаренко, Інна Мікуліна-Швиденко, Марина Коленкіна, Ольга Зінченко, Юрій Скрильник, Іван Бобров, Ірина Соколова, Анна Кочетова), у понад 200 статтях, чотирьох монографіях, чотирьох рекомендаціях.

У підсумку ентомологічного з'їзду було підкреслено фундаментальне та практичне значення досліджень із лісової ентомології для лісової галузі та для природоохоронної діяльності. Основні завдання на найближче майбутнє включають оцінювання впливу зміни клімату на сезонний розвиток лісових комах, їхнє виживання, плодючість і шкідливість, а також балове оцінювання спроможності стовбурових комах переносити гриби, бактерій та нематод, які спричиняють відпадання дерев і погіршення якості деревини.

Валентина МЕШКОВА

ЛЬВІВСЬКОМУ ЛІСОТЕХНІЧНОМУ – 145!

«...ЩОБИ КОРИСНА ПРАЦЯ УКРАЇНСЬКИХ ЛІСІВНИКІВ, РОЗПОЧАТА З БОЖИМ БЛАГОСЛОВЕННЯМ, БУЛА ДАЛЬШЕ ПРОДОВЖЕНА»

10-13 жовтня Національний лісотехнічний університет України відзначив 145-річчя від дня створення навчального закладу та 25-річчя статусу університету.

Із нагоди свята відбулося освячення меморіальної дошки Митрополиту – Праведнику Андрею Шептицькому з його висловом «...щоби корисна праця українських лісівників, розпочата з Божим благословенням, була даліше продовжена». Меморіальну дошку розмістили на фасаді будівлі головного навчально-адміністративного корпусу.

Окрім цього, в Національному академічному театрі опери та балету імені Соломії Крушельницької відбулася урочиста академія з нагоди свята.

Зараз в університеті навчається понад 7000 студентів. На 32 кафедрах працюють понад 370 кваліфікованих викладачів. Серед них – відомі вчені, Заслужені діячі науки і техніки, Заслужені працівники народної освіти України, лауреати Державних премій України, члени-кореспонденти НАН

України, доктори наук, професори, доценти.

Уже багато років незмінним керівником Національного лісотехнічного університету України є лісівник за покликанням, економіст, еколог, президент Лісівничої академії наук України, академік НАН України, заслужений діяч науки і техніки України, доктор економічних наук, професор Юрій Туниця. Визнання та статус університету – по праву заслуга Юрія Юрійовича та колективу. Славу навчального закладу сформували й випускники, які своїми здобутками задають тон юним лісівникам.

Аби привітати із ювілеєм, на урочисту академію завітали поважні гості і з України, і з-за кордону.

Під час урочистостей дипломи Почесних докторів (HonorisCausa) вручили ректорам німецького і рунського університетів Бастіану Кайзеру та Іоану Васіле Абрудану.

Оксана ЧУРИЛО
Фото автора

У ПРІОРИТЕТІ – ЖИТТЯ ТА ЗДОРОВ'Я ПРАЦІВНИКІВ

На території Миколаївської області розташовані ліси захисного, рекреаційного та природоохоронного призначення. Це близько 90 тисяч гектарів території. Ліси держлісфонду закріплені за 9 державними підприємствами: ДП «Баштанське лісове господарство», ДП «Березнегуватське лісове господарство», ДП «Веселинівське лісове господарство», ДП «Володимирівське лісове господарство», ДП «Вознесенське лісове господарство», ДП «Врадівське лісове господарство», ДП «Єланецьке лісове господарство», ДП «Миколаївське лісове господарство», ДП «Очаківське лісомисливське господарство».

Перед працівниками лісгоспів стоять важливі завдання: заготівля і закупівля лісового насіння, вирощування об'єктів озеленення, ялинок, декоративно-садивного матеріалу, реалізація ліспродукції, пиломатеріалів, плодів, грибів, сіна, очерету, ліктехсировини, сільгосппродукції, лози, мітел, віників, меду, надання рекреаційних послуг, послуг з організації ландшафтного дизайну, полювання (в тому числі фотополювання).

Про те, чи забезпечені працівники лісових господарств Миколаївщини належними та безпечними умовами праці, розмовляємо з начальником відділу нагляду в АПК та СКС управління Держпраці в Миколаївській області **Володимиром МИРЯНОМ**.

– **Володимире Федоровичу, в плани здійснення державного нагляду на цей**

рік управління Держпраці у Миколаївській області передбачало проведення перевірок двох лісових господарств області, розкажіть про результати. Які порушення у сфері охорони праці було виявлено?

– Перш ніж відповісти на ваше запитання, хочу відзначити, що перед фахівцями Управління стоїть завдання не дозволити виробничим ризикам, які є на підприємстві, призвести до втрати здоров'я, а в гіршому випадку – життя працівників. Так, під час заходів контролю доводиться в одному форматі виявляти порушення нормативно-правових вимог законодавства з питань охорони праці та зобов'язувати керівництво підприємств їх усунути, а в іншому – формувати розуміння необхідності таких дій.

Справді, цього року державні інспектори управління Держпраці в Миколаївській області провели планові перевірки Володимирівського та Березнегуватського лісових господарств. Основні питання, на яких акцентували увагу, – досягнення встановлених нормативів безпеки, гігієни праці та виробничого устаткування, підвищення рівня охорони праці, запобігання випадкам виробничого травматизму, професійного захворювання, аваріям і пожежам.

У результаті перевірок ми виявили низку порушень вимог нормативно-правових актів з питань охорони праці. Керівникам лісгоспів було вказано на необхідність забезпечити працівників спецодягом та засобами індивідуального захисту. Наголошено на тому, що особам, які працюють в умовах дії шкідливих факторів, потрібно проходити періодичні медогляди. Рекомендували доукомплектувати аптечки першої медичної допомоги лікарськими засобами, переглянути інструкції з охорони праці з метою приведення їх у відповідність до чинних НПОАП, забезпечити проходження навчання і перевірку знань з питань охорони праці посадових осіб, лісничих, інших працівників, зайнятих на роботах, де є потреба у професійному доборі, організувати роботи щодо приведення будівель, споруд, виробничого обладнання до належного стану, припинити експлуатацію технологічних транспортних засобів, зокрема тракторів, за відсутності зареєстрованої в органах Держпраці декларації відповідності матеріально-технічної бази підприємства вимогам законодавства з питань охорони праці, отримати дозвільні документи на налагодження, ремонт, технічне обслугову-

вання устаткування підвищеної небезпеки (тракторів гусеничних та колісних) тощо.

– Можна припустити, що аналогічні порушення мають місце й в інших лісгоспах області? Працівники господарств, у яких не проводили перевірок, стають заручниками виробничих ризиків?

– Тут річ не тільки в тому, перевіряли підприємство чи ні. Аби максимально ефективно забезпечити збереження життя та здоров'я працівників під час виконання трудових обов'язків, фахівці Держпраці діють на випередження.

Аналіз виявлених порушень по всій країні створює реальну картину стану охорони праці на підприємствах певної галузі та дає змогу проінформувати суб'єктів господарювання, що провадять аналогічну діяльність, про можливі виробничі ризики та заходи, які вкрай потрібно втілювати для усунення, зменшення їх негативної дії.

Так, на основі даних аналізу за результатами проведених перевірок фахівці управління Держпраці з метою недопущення нещасних випадків уже провели попереджувальні заходи в Миколаївському та Врадіївському лісових господарствах.

Проводячи превентивну роботу, спонукаємо суб'єктів господарювання розставляти пріоритети. Жодного сумніву: життя та здоров'я

працівників мають завжди залишатися у пріоритеті над результатами господарської діяльності. Реакцію на пропагандистські зусилля в напрямку дотримання вимог охорони праці можна розділити на дві категорії: підтримка та дискредитація.

Це легко відстежити за результатами заходів контролю, яким передувала превентивна робота. Не буду приховувати, випадки бувають різні.

– Які методи впливу застосовують до суб'єктів господарювання, що порушують законодавство з питань охорони праці?

– Звичайно, на кожне порушення знайдеться й відповідальність. Тим більше, якщо йдеться про життя та здоров'я працівника. Суб'єктів господарювання, які використовують найману працю, за невиконання вимог, нормативно-правових актів з питань охорони праці, притягують до відповідальності у вигляді штрафу від 340 до 3400 гривень залежно від порушення. Зазначу, за несплату або несвоєчасну сплату штрафу передбачено нарахування пені.

Крім штрафів, до адміністративно-господарських санкцій також можна віднести заборони або обмеження: експлуатації підприємств, окремих виробництв, цехів, дільниць, робочих місць, будівель, споруд, приміщень, випуску та експлуатації машин, механізмів, устаткування, транспортних та інших засобів праці, виконання певних робіт, застосування нових небезпечних речовин, реалізації продукції.

Перелічені санкції запроваджують за рішенням адміністративного суду щодо результатів перевірки територіального органу Держпраці.

**Інтерв'ю вела
Олена КРИСАНОВА
Фото автора**

цікава країна

Похід Карпатами сьогодні є одним з найдоступніших видів активного відпочинку, особливо для людини, яка не має похідних навичок. Гірська система Карпат рясніє лісовими автодорогами і стежками, які роблять підйом практично на будь-яку вершину не надто складним. А висота будь-якої гори не вимагає спеціального альпіністського спорядження і тривалих підготовчих тренувань для її підкорення.

«ГОРГАНИ І ТАВПИШИРКА» — КЛОНДАЙК ДЛЯ ЕКОПОДОРОЖЕЙ

Кедровий заказник «Горгани і Тавпіширка» – унікальний природний куточок, розташований на висоті 1370 метрів над рівнем моря у Плайському лісництві Бруструнянського лісомисливгоспу. Лісівники кажуть, що кедром понад 300 років, на кам'янистих розсипищах ростуть кедрово-смерекові праліси та кедрові бори. Резерват має наукове значення, і головне завдання тамтешніх лісівників – збереження унікальної природи. Нещодавно на території заказника відбувся інформаційний похід для журналістів Закарпаття одним з найбільш диких і первозданих маршрутів з чистою природою, на якому ви не зустрінете натовпів туристів або екскурсантів.

Приємно почуватися першовідкривачем унікальних або зовсім диких стежок. Такі місця й ваблять справжніх шукачів пригод. Піднявшись крізь дрімучий ліс, акули слова і пера віддали шану старовіковим кедром, які «бачили» Марію Терезію. Позашляховики, кросвери й піка-

пи стали частиною експедиції, пройшовши високогірні ділянки, суворі крутосхили та лісові дороги.

Сучасні тенденції розвитку туризму на Закарпатті демонструють збільшення попиту на послуги природного, екологічного туризму приблизно на 20-30 відсотків щорічно. Тільки протягом 2017 року екологічні місцини та ліси Закарпаття відвідали близько двох мільйонів туристів з України та закордоння, що є абсолютним рекордом для області. Набратися вражень й насолодитися традиційними маршрутами мандрівники, фотохудожники та журналісти прагнуть у незвичайних місцях. Щоразу в лісівничий прес-тур журналісти вирушають у нові місця. І щоразу ми не перестаємо дивуватися і природним, й історичним пам'яткам. І, звісно, лісівничій культурі гостинності. А про неї чув кожен! І це не може не тішити лісових господарників, які охороняють свої володіння й поступовими кроками розвивають туризм та рекреацію. Приємно по-

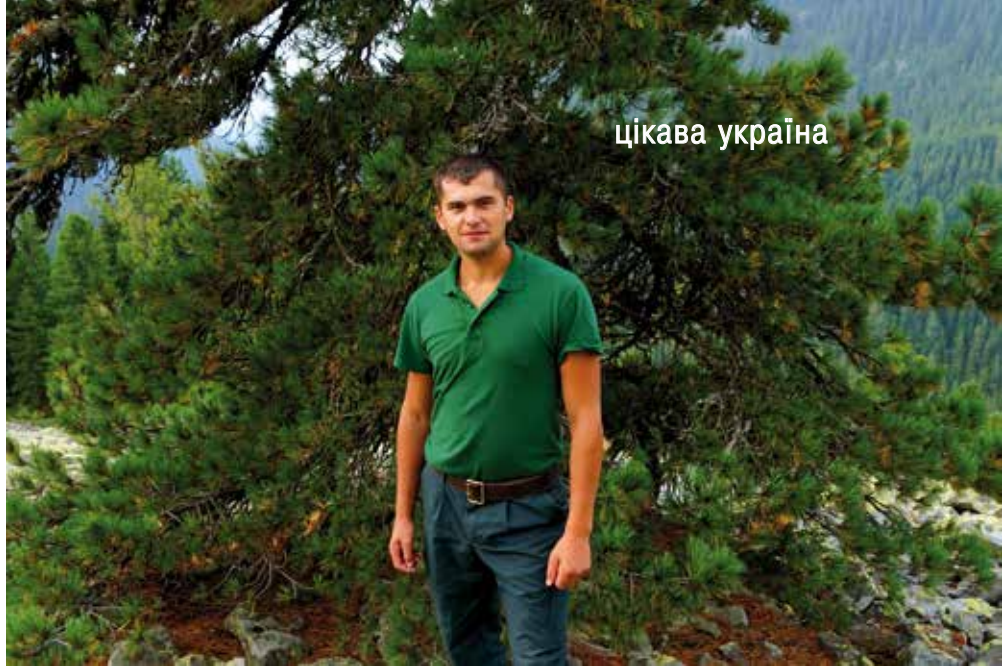
чуватися першовідкривачем унікальних або зовсім диких стежок. Брустурянський лісомисливгосп – територія саме з такими локаціями. Місцева архітектура, дерев'яні будинки, ліси та суворі лісівничі умови праці вписуються у високогір'я, фон смерекових та кедрових лісів ідеальний для світлин. У кожному пейзажі передається місцевий колорит – те, по що й вирушають мандрівники. А лісівники радо розкажуть про унікальність кедрів, про боротьбу за насіння з кедрівкою та лісові розсадники.

Коли мандруєш ділянками, здається, якийсь слон з небувалою силою розкидав по горах величезні камені, вкриті зеленим лишайником, що здалеку робить його схожим на щось містичне. Коли бачиш ці глиби, здається, що Горгани зачаровані. Відчуття присутності чогось незвичайного не відпускає в цих лісах ні на мить. Надзвичайно пронизлива тиша заворожує протягом усього походу.

А коли стоїш на одній з вершин хребта Горган і ніде немає жодної людини, крім учасників твоєї групи, немає жодної ознаки, що тут взагалі колись були люди, здається, що більше немає ніде й нікого в усьому світі. І слухаєш тишу. Тоді втома відгукується радістю в кожній клітині тіла, яке з честю подолало похід.

Державне підприємство «Брустурянське лісомисливське господарство» – одне з найбільших та найуспішніших в області. Якщо ж брати до уваги кількість населених пунктів, які розташовані на території, підпорядкованій лісництву, то підприємство, напевно, взагалі матиме першість в області за густонаселеністю.

Директор Брустурянського лісомисливгоспу Михайло Бігун розповідає: «Наразі об'єкти природно-заповідного фонду ДП «Брустурянське ЛМГ» займають 7% від загальної площі лісомисливгоспу. А це 2800 гектарів захисних, рекреаційно-оздоровчих лісів та лісів природоохорон-

ного, наукового, історико-культурного призначення. Ще майже 2000 гектарів запроєктовано віддати в праліси, квазіпраліси та старовікові насадження. У лісових масивах держлісгоспу є кілька об'єктів природно-заповідного фонду, серед яких державного значення – «Горгани і Тавпіширка», «Гладин», «Кедринський», а також місцевого значення – «Аршична», «Явірник», «Бертяник». У Груниківському лісництві є буферна зона, яка прилягає до Карпатського біосферного заповідника площею 2126 га».

І одним з унікальних місць, якому варто приділити особливу увагу, є заказник державного значення «Горгани і Тавпіширка», розташований у Плайському лісництві на Тавпіширському хребті. Організувати заповідник у Горганах взялися ще в 1940 році, однак цьому перешкодила

Друга світова війна. З 1996 року цей куточок – заповідник, створений для збереження в природному стані гірських ландшафтів центральної частини Українських Карпат, проведення наукових досліджень та еколого-освітньої діяльності. Наразі загальна площа, на якій росте незайманий кедровий ліс, становить 248 гектарів. Її пильно охороняють лісівники. Як стверджує майстер лісу Плайського лісництва Михайло Павлюк, ця територія унікальна і для Тячівського району, і для Закарпатської й сусідньої Івано-Франківської областей. Заказник розташований на території Тячівського району і межує з Богородчанським та Рожнятівським районами Івано-Франківської області. Ця земля багата на рідкісні види рослин і тварин. Через чималу протяжність природні зони заповідної території вирізняються великою різноманітністю. Гірський рельєф перемежовується з безкрайними луковими рівнинами. У цьому регіоні відзначаються активна сейсміка і вулканізм. Хребет складається з сірих грубошарових

пісковиків, він укритий кам'яними розсипами.

Начальник Закарпатського обласного управління лісового та мисливського господарства Валерій Мурга відмічає, що вже за часів господарювання у Брустурянському лісомисливстві він робив акцент на розвитку туризму та рекреації, адже такий прекрасний куточок має давати ефект не лише від заготівлі лісу. Передусім потрібні розвинутий туризм та рекреація. Мусить бути користь від цього і для гірського села, і для району, і для області. На території є дуже цікаві місця, такі як, наприклад, лінія Арпада чи перевал Легіонів. Є і плантація Масарика: старожили розповідають, що чеський президент був у наших горах. Також є цікава легенда про графа Шенборна. Нібито він колись тут полював і підстрелив оленя. Але як побачив дуже сумні очі тваринки, що помирала, зарікся полювати на оленів, а на пам'ять про це наказав встановити камінь-знак. Там викарбувана голова оленя і зверху написано латиною «Губертус». Є ще гора, яка називається Татарівка, що свідчить про перехід татар через ці гори. Тобто є про що говорити і що показати туристові. А екологічний маршрут «Кедренський заказник «Горгани і Тавпіширка» – клондайк для екоподорожей, він швидкими темпами набирає популярності, особливо в осінній час, коли починається рев оленя, і взимку, коли мешканці лісу приходять до підгодівельних майданчиків.

Варто відзначити, що триває велика робота з охорони території заказника. Лісничий Плайського лісництва Іван Меклеш каже, що літньої пори, коли в ліс приїжджають відпочивати туристи або збирачі яфін, співробітники Плайського лісництва регулярно проводять рейди і спілкуються з гостями, розповідають про правила розпалювання багаття, паркування транспорту в

природоохоронній зоні тощо. У зимовий час організовують маршрутні обліки тварин, які дозволяють точно визначати чисельність того чи того виду.

Відтак лісівничими дорогами, збудованими ще у 2008 році, команда журналістів дісталася до унікальних місць – заказників, перевалів, хребтів, реліктових лісів та крутих вершин, на яких побували навіть не всі місцеві жителі Тячівщини. Можна сказати, ми своєрідні першовідкривачі. Подорож вийшла захопливою: високогірні світанки і вечірні тумани, парості іван-чаю і місцевий екоколотит. Це ідеальний мікс для того, щоб набратися вражень, зарядитися драйвом і випробувати себе на міць.

А на привалі зануритися у запахи та роси різнотрав'я. Унікальність рослинного покриву заповідника полягає в тому, що на більшій частині його території він зберігся в природному, майже незайманому стані, а своєрідність і різноманітність ландшафтних умов сприяли формуванню багатого видового складу рослин, серед яких значна частина рідкісних, реліктових та ендемічних. Панівним типом рослинності є ліси, що займають 84% площі заповідника. Вони утворюють гірський лісовий пояс буково-ялицево-смерекових (27%), смереково-ялицево-букових (3,3%) і чистих ялинових (44,5%) лісів. Найбільшу цінність з-поміж них становлять ялицеві (31 га) та смерекові (787 га) праліси.

Тут ростуть брусниця, чорниця, баранець звичайний та булатка великоквіткова. Типові представники тваринного світу: олень європейський, рись, куниця кам'яна, ведмідь бурий, саламандра, глухар. Трапляються також кіт лісовий і тритон альпійський, занесений до Червоної книги України.

Серед мальовничих туристичних

маршрутів у Карпатах все ж є й такі, ходити якими зважить-ся аж ніяк не кожен. І якщо ви хочете випробувати себе на витривалість, якщо не боїтеся побувати навіть у Пеклі (є в Горганах і таке урочище), то вам потрібно вирушати в похід Горганами. Дирекція лісгоспу особливо охоронюваних природних територій розробила піші та веломаршрути унікальними природними об'єктами. Нещодавно разом із туристичним товариством «Карпатські стежки» встановили інформаційно-охоронний аншлаг, прочистили екологічну стежку та встановили альтанку для відпочинку.

Походи в Карпати й пішохідні тури – це хороший якісний варіант відпочити від міського шуму і буденності на лоні дикої природи.

Юлія ДАВИДОВА
Фото автора

знай наших!

Цього року фінал конкурсу «Молодь в лісах Європи» (YREF) відбувся у Литві. Представляли Україну учасники з Волині: Олег Комарницький, Вікторія Мліонік та Богдан Суходольський – учні Луцької гімназії №18, які стали переможцями національного відбіркового туру.

Оцінювали здібності конкурсантів у кілька етапів, зокрема – презентація традицій своєї країни, доповідь про особливості лісозаготівлі, тестові завдання та демонстрація навиків і базових знань під час практичного етапу, що відбувався безпосередньо у лісі. Все це учасники виконували англійською мовою, повідомляє прес-служба Волинського ОУЛМГ.

Українці неодноразово здивували журі креативним підходом до виконання завдань. Зокрема, представляючи традиції ведення лісового господарства у своїй країні, школярі створили анімаційне відео, взявши за основу

ВОЛИНЯНИ – ПРИЗЕРИ МІЖНАРОДНОГО КОНКУРСУ

трейлер до фільму «Мавка. Лісова пісня» (режисер Саша Рубан). У ньому розповіли, що живуть на Волині – у краї лісів та озер, де Леся Українка надихнулася на створення знаменитої на весь світ драми-феєрії.

Чи не найцікавішим етапом конкурсу були практичні завдання. Розпізнати птахів, їстівні та неїстівні гриби, назвати лікарські рослини англійською мовою та пройти смуги перешкод учасникам випало на території Музею бджолярства, що в Інгалінському національному парку.

Отож, Олег Комарницький здобув друге місце, а Вікторія Мліонік завоювала бронзу у складі міжнародних команд. Загалом національна команда України виборола четверте місце. У 2020 році Україна прийматиме фінал міжнародного конкурсу.

Наш кор.
Фото Світлани ДУМСЬКОЇ

ЮНІ ЛІСІВНИКИ БОРОЛИСЯ ЗА ПЕРШІСТЬ НА XII ВСЕУКРАЇНСЬКОМУ ЗЬОТІ УЧНІВСЬКИХ ЛІСНИЦТВ

XII Всеукраїнський Зліт учнівських лісництв учергове показав кращих з кращих серед майбутніх лісівників. Цього року дійство відбувалося на Сумщині. 23 команди зі всієї України впродовж 26-28 вересня презентували свої досягнення, захищали науково-дослідницькі роботи, брали участь у майстер-класах, мистецьких заходах, флешмобах, квестах.

Майже 200 учасників боролися за першість, показуючи свої вміння та навики, креативні ідеї та любов до лісу.

Зліт відбувався на базі Сумського обласного центру дитячої та юнацької творчості. Сумщина виборола право приймати цей зліт торік за результатами аналогічного заходу, який відбувався на Житомирщині. Тоді учнівське лісництво «Совенятко» з міста Ромни, що на Сумщині, здобуло гран-прі. Цього разу «Совенятко» вкотре підтвердило титул переможця, залишивши за собою перше місце, здивувавши глядачів та ровесників чудовим виступом і підготовкою.

А гран-прі разом із сертифікатом на право проведення XIII Зльоту у 2019 році повезли додому юні лісівники з Чернігівщини. Другу сходинку п'єдесталу розділили учнівські лісництва з Волині та Одеси, на третьому місці – юні лісівники з Київської та Рівненської областей.

Наш кор.

фоторепортаж

СВЯТО ПРАЦІВНИКА ЛІСУ

зі святом!

НА ГОСТИНАХ У МАНЕВИЦЬКИХ ЛІСІВНИКІВ

Цьогорічний День працівника лісу став не тільки професійним святом, яке відзначали у лісівничих колективах, а й днем відпочинку та радості для цілих громад.

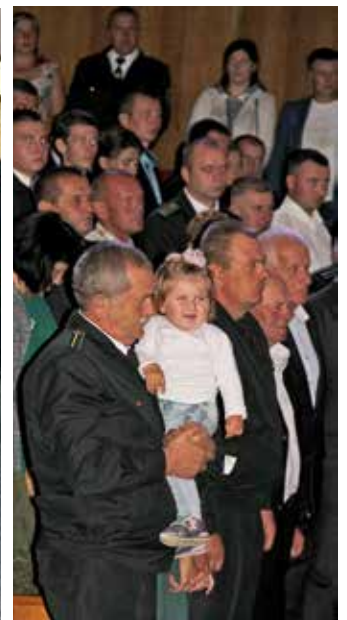
У кожному куточку Волині грала музика, співали, пригощали лісовим чаєм та кулешем. А ще організували ігри та майстер-класи для дітей, флешмоби для дорослих, працювали виставкові зони. Нагороджували найкращих, вшановували ветеранів, зустрічалися, веселилися, згадували та вітали.

Приміром, у Маневичах, куди завітав «ЛВ», разом День працівника лісу святкували і організували дійство для громади працівники «Маневицького ЛГ», «Городоцького ЛГ», «Колківського ЛГ», «Поліського ЛГ», а також колективи Черемського природного заповідника і радіологічної лабораторії.

...На площі перед районним будинком культури гамірно. Окрім лісівників, збираються жителі Маневичів та сусідніх сіл. Ті, хто вирішив розділити свято із тими, кого поважають.

У наметах промовисто представлена робота державних лісгосподарських підприємств. У районному будинку культури – виставка з інформаційними стендами, фотографіями про роботу працівників лісової галузі, презентації шкільних лісництв. Тут і вироби з соломи, і куточок бджільництва, і майстер-клас із майстрування дерев'яної іграшки та різьби по дереву, виготовлення годівничок, вироби з моху.

Свої навчальні заклади презенту-

ЗІ СВЯТОМ!

тували Маневицький професійний лицей та Колківське вище професійне училище. А у профорієнтаційній зоні Маневицького районного центру зайнятості можна було пройти тестування на визначення майбутньої професії.

Привітати працівників лісу прийшли голова районної державної адміністрації Андрій Линдюк, голова районної ради Анатолій Мельник, головний лісничий Волинського ОУЛМГ Руслан Войцеховський, голова обкому профспілки працівників лісового господарства Павло Матіюк, директор Волинського обласного центру зайнятості Роман Романюк.

Звертаючись і до лісівників, і до громади, Роман Войцеховський зауважив: «Маневиччина по праву пишається своїми лісовими багатствами та лісівниками – людьми, які люблять ліс, працюють віддано і професійно. Сьогодні лісова галузь переживає нелегкі часи. Але ми впевнено дивимось в майбутнє, віримо в те, що всі негаразди буде подолано, що до людей лісівничої справи буде краще ставлення, що можновладці звернуть більше уваги на питання лісової галузі. Знаю, що серед простих людей маємо підтримку, і хочу вас запевнити, що в цей непростий для країни час лісівники також не підведуть вас. Дякую, що прийшли розділити з нами це свято».

Голова райдержадміністрації Андрій Линдюк у вітальному слові сказав: «Мій дід понад 40 років пропрацював лісівником, це свято й нашої сім'ї також. Я дякую за вашу працю, бо вже сьогодні можемо сказати точно: добробут району залежить від праці лісівників. За вісім місяців ви реалізували продукції на понад 300 мільйонів гривень. А чотири державні підприємства сплатили податкових платежів та єдиного соціального внеску на більш як 60 мільйонів. Це понад сорок відсотків усіх податкових платежів району. Лісівники дуже багато роблять для громад. А відтак сільські ради Маневиччини фактично задали тон цілій області – встановили мінімальну ставку податку за землю, з розумінням поставившись до лісівників і їхніх питань. Перш за все – це вдячність за вашу роботу».

Вітання сипалися, немов із рогу достатку. Понад сотня працівників лісового господарства отримали заслужені нагороди.

...Для лісівників та гостей свята співав переможець п'ятого сезону телепроекту «Шанс» та телепроекту «Голос країни-2» Павло Табаков, а також колектив районного будинку культури і учасники художньої самодіяльності району.

Оксана ЧУРИЛО
Фото автора

інтерв'ю

Володимир РАДІОН:

«МАЄМО ВІДПОВІДАТИ ВИМОГАМ ЧАСУ»

Володимир Радіон більш як п'ять років керує «Маневицьким лісовим господарством» – найбільшим у структурі Волинського обласного управління лісового та мисливського господарства державним підприємством. За цей час Володимир Олександрович зарекомендував себе як хороший керівник та ефективний менеджер.

Отож, із Заслуженим лісівником України, Почесним громадянином Маневицького району сьогодні розмовляємо про те, як працюється маневицьким лісівником, про здобутки та перспективи лісгоспу.

– Під опікою лісівників «Маневицького ЛГ» 46 999 га лісу. Загальний запас деревини в деревостанах підприємства становить 10777 тис. м³, запас на 1 га – 223 м³. Середній приріст деревини у лісгоспі за рік – 206 тис. м³.

Зрозуміло, що основним напрямком роботи лісівників є ведення лісового господарства, охорона, захист і відновлення лісів. Разом із цим, для

директорів волинських лісгоспів уже твердою звичкою стали пошук шляхів і способів заробити кошти за рахунок суміжних видів діяльності, побічного лісокористування, пошук нових замовників та ринків збуту. Знаємо, що маємо забезпечити людей роботою, потрібні гроші на виплату податків, на хоч якусь модернізацію виробництва.

Тому для кожного нашого виробничого підрозділу важливі собівартість продукції, глибина і якість переробки, дотримання стандартів якості та збереження чи доставка до споживача готової продукції.

Не знаю, як у інших областях України, а на Волині кожен директор лісгоспу знає, що таке HACCP, ISO, сертифікат відповідності, технологічна карта.

Навіть якщо у лісгоспі переробки нема, роботу переробних підприємств області аналізують майже на кожній нараді в управлінні. На нарадах вчимося, якщо хтось чогось не знає, обмінюємося кращим досвідом в своїй області, в інших областях, навіть за кордоном.

Намагаємося рухатись уперед. Маємо відповідати вимогам часу.

– Володимире Олександровичу, на чому волинські лісівники заробляють сьогодні?

– Основні види продукції, яку заготовляють та переробляють на підприємстві, – це ділова деревина, техсировина, дрова паливні, пиломате-

ріали, еврозаготовки, штахетник, тріска технологічна, натуральний хвойний екстракт, ефірна олія сосни та понад 50 видів консервної продукції.

Заробляємо також на вирощуванні саджанців та сіянців основних лісоутворювальних культур та декоративних рослин.

– Чи багато рубаєте?

– Для покращення санітарного та якісного стану лісів, підвищення їх продуктивності проводимо рубки формування та оздоровлення лісів.

Рубки догляду в молодняках проводимо у межах розрахункової лісосіки. Рубки догляду не є прибутковими для підприємства, але щорічно їх виконують для отримання високопродуктивних насаджень у майбутньому. За I півріччя 2018 року підприємство провело рубок догляду за молодняками на площі 113 гектарів. Від рубок формування і оздоровлення лісів заготовлено близько 50 тисяч метрів кубічних ліквідної деревини.

– А скільки лісу посадили цієї весни і скільки площі ще плануйте засадити деревами?

– Навесні нашим підприємством лісовідновлення проведено на площі 762 гектари. Перш за все сприяємо природному відновленню. Цього року під час весняної лісокультурної кампанії ми висадили лісові культури на площі понад 320 гектарів. План перевиконали. Це більш як два мільйони стандартних сіянців сосни звичайної, яка є основною лісоутворювальною породою для Волині. Причому в умовах цього горічного літа 94 відсотки лісових культур прижилися. Всі роботи з лісовідновлення проводили за власні кошти підприємства.

Для забезпечення посадковим матеріалом навесні в кожному нашому лісництві закладають тимчасові відкриті лісові розсадники. Їх загальна площа – майже 1 гектар.

Зібрали та висіяли 152 кілограми насіння хвойних порід.

– Знаю, що лісгосп залишається основним бюджетотворювальним підприємством Маневицького району. Та й кажуть, працювати у лісгоспі не тільки престижно, а й економічно вигідно, тож претендентів на робоче місце вистачає...

– Так. Крім того, що ми поповнюємо бюджет району, варто сказати й про зарплати, які селянам не так просто заробити. У нас же середня заробітна плата штатного працівника становить близько 11 тисяч гривень.

Якщо ж повернутися до економічних показників, то зазначу, що за перше півріччя цього року маємо 2 мільйони 457 тисяч гривень чистого прибутку. За результатами першого півріччя 2018 року сплачено до бюджету всіх рівнів 21 мільйон 207 тисяч гривень податків. До місцевого бюджету із них сплачено 7 мільйонів 748 тисяч гривень.

Завдяки розвитку деревообробних цехів третю частину деревини, яку ми заготовили, переробляють на підприємстві. Функціонування виробництва забезпечує не лише соціально-економічну стабільність і прибутковість. Це дає підприємству можливість розвиватися.

Усі вільні кошти підприємства інвестуємо у розвиток виробничої сфери, у будівництво, придбання та капітальний ремонт основних засобів.

– Поговорімо про болоче на сьогодні питання: експорт круглого лісу...

– Круглий ліс має попит на міжнародних ринках. Підприємство уклало договори на експорт лісопродукції на економічно вигідних для нас умовах.

У 2016 році майже 70 відсотків заготовленої деревини в необробленому вигляді ми продавали на ек-

порт. Але Законом України «Про особливості державного регулювання діяльності суб'єктів підприємницької діяльності, пов'язаної з реалізацією та експортом лісоматеріалів», який ухвалено в квітні 2015 року, з листопада 2016 року було обмежено продаж круглого лісу, крім сосни. Відтоді ми не експортуємо березу, вільху. Цим же законом з січня 2017 року передбачено заборону експорту лісоматеріалів (всіх порід) у необробленому вигляді, тобто круглого лісу. Саме тут ми відчули значимість диверсифікації та ціну власного виробництва!

Не скажу, що для нас зміни у законодавстві були несподіванкою. Ми поступово готувалися до цього: нарощували виробничі потужності для збільшення об'єму переробки деревини і, відповідно, збільшення обсягів випуску продукції переробки деревини. Придбали лісопилну раму, встановили її, провели пусконаладжувальні роботи, ввели в експлуатацію цех. Маємо намір купити нові деревообробні верстати. План з реалізації продукції виконуємо за рахунок збільшення випуску і продажу продукції переробки.

– Як щодо використання недеревних ресурсів? Чим радуєте споживача зараз?

– Так, ліс – це не лише ділова деревина, дрова і дикі тварини, як вважають деякі сучасні експерти «лісового» бізнесу. Наші ліси – це гриби, ягоди, лікарські рослини, горіхи та багато інших видів продукції. Недеревинні продукти лісу як складова лісових ресурсів є одним із резервів поповнення необхідних для населення продуктів харчування, а також цінною сировиною для харчової, фармацевтичної та інших галузей народного господарства.

Проте кінцеві результати діяльності напрямку побічного користування залежать від того, що нам дала природа. Лісівникам важко

прогнозувати, якої ягоди чи грибів нам приготував ліс на наступний рік та у якому співвідношенні. Тому маємо утримувати в штаті кваліфікованих працівників, оперативно перебудовуватися на виробництві, ще більш оперативно працювати з клієнтами.

Ми маємо більш як 50 років досвіду використання недеревних ресурсів лісу.

Це заготівля ягід, грибів, березового соку, розвиток пасічництва з метою отримання лісового меду, прополісу, воску, збір лікарської сировини (бруньки, листки, квітки, плоди, насіння, кора тощо), заготівля зелені, кормових віників, жолудів, сіна для підгодівлі взимку диких тварин. Цього року наш лісгосп заготовив 26,5 тонн дикорослих ягід. Дикорослих грибів (білий гриб, маслюк звичайний, опеньок осінній справжній, моховик, лисичка справжня) та лікарсько-технічної сировини – понад 12 тонн. До асортименту продукції із дикорослих плодів належать чорниця, протерта з цукром, журавлина, ожина, чорноплідна горобина, брусниця, смородина, протерта з цукром, а також малина, суниця, полуниця, подрібнена з цукром, варення з полуниці та чорниці. Великий попит мають чорниця, протерта з цукром, та журавлина. На території Маневицького району цієї ягоди є найбільше. Ліміт заготівлі становить 170 тонн на рік. Загалом в області ліміт заготівлі чорниці – трохи більш як 4 тисячі тонн.

Окремо скажу про унікальний для Волині вид діяльності Маневицького лісгоспу – продукування ефірної олії та екстракту хвойного натурального. Ми відновили роботу цеху хвойного екстракту в 2015 році. Це дає можливість переробляти порубкові рештки та більш раціонально використовувати деревину.

Хвойний екстракт – натуральний, екологічно чистий продукт, який отримують у процесі уварювання зеленої хвойної маси. Він містить вели-

ку кількість ефірних олій, мікроелементів. Хвойний екстракт широко застосовують для лікувально-профілактичних ванн. Цю продукцію виготовляють відповідно до технічних умов і затверджених санітарно-гігієнічних висновків, вона має бальнеологічний сертифікат. Торік виготовили більш як 17 тонн хвойного екстракту, а за перше півріччя цього – понад 8 тонн. Купують екстракт санаторії Волині, Рівненської, Черкаської, Івано-Франківської та інших областей. Нашими клієнтами є аптеки «Волиньфарм» і «Волиньфармпостач», «Жардін-косметик», санаторій «Червона калина», оздоровчий комплекс «Поділля», «Зелена крамниця», ТЗОВ «Укрфіто». Постійним замовником хвойного екстракту маневицького виробництва є санаторій матері та дитини «Пролісок».

Разом із хвойним екстрактом на підприємстві виготовляють ефірну олію. Для того щоб отримати кілограм ефірної олії, має бути перероблено до 500 кілограмів хвої. Ось, наприклад, у 2017 році ефірної олії сосни виготовили 50 кілограмів, а за перше півріччя 2018 року – 30 кілограмів.

Щомісяця цех переробки хвойного екстракту виробляє близько двох тонн екстракту та десяти кілограмів ефірної олії.

– Сьогодні стало простіше працювати?

– Чи важко, чи легко – це непросте питання. Хто працює, тому завжди непросто. Зараз час диктує незвичні для нас завдання. Лісівники мають не тільки добре працювати, а й доводити, що вони нормальні люди. Ми працюємо для громади і для країни, хочемо, щоб лісівників вважали повноцінними членами суспільства, перестали називати злодіями і належно висвітлювали наш вклад у розвиток області.

Оксана ЧУРИЛО
Фото з архіву прес-служби
Волинського ОУЛМГ

ГАРНА СПРАВА ВІД ЛІСІВНИКІВ ПРИЛУЧЧИНИ

Цей рекреаційний пункт у лісництві облаштували ще 2011 року. Тоді лісівники зробили все, щоб перебування відвідувачів у лісі стало цивілізованим і залишало у всіх тільки гарні враження. Встановили вбиральню, гойдалку, лавки зі столами, альтанки, мангал, місце для вогнища та великий смітєвий контейнер. Загалом весь ансамбль споруд став суцільним декором з природних матеріалів. А інформаційні стенди на природоохоронну тематику ненав'язливо розповідали про правила поведінки в лісі та природу нашого краю.

– А нині вже настав час капітального ремонту цього популярного місця відпочинку, – розповідає директор державного підприємства «Прилуцьке лісове господарство» Андрій Данько. – Вирішили не просто відремонтувати, а зробити все по-новому. Можна сказати, поставили за мету збудувати нову зону відпочинку. Територію рекреаційного пункту розділили на кілька відпочинкових зон: просто неба встановили два столи з деревного масиву, а два інші – під укриттям. Залишили залізний мангал для любителів шашлику, облаштувавши окремо місце для розведення багаття та під паркування автомобілів. Оновили інформаційний стенд із пам'яткою для відвідувачів. Не забули і про організацію відпочинку для малечі. Для дітей є гойдалка і велика пісочниця. Біля кожного столика та на вході в рекреацію встановили сім смітєвих баків. Сподіваємося, що їх наявність спонукатиме відвідувачів після відпочинку залишати ліс у чистоті.

Як зазначив Андрій Данько, загалом в Ічнянському районі Чернігівщини на територіях Прилуцького лісгоспу створено сім подібних зон відпочинку, які відрізняються одна від одної тільки розмірами. Усі вони розташовані в лісі неподалік трас або у традиційно улюблених місцях відвідувачів. Встановлюють їх для того, щоб гості не йшли в лісову гушавину, не смітили там і не спричиняли пожеж, розпалюючи багаття.

– Коли ми самі визначаємо місце для вогню, то з більшою вірогідністю можемо гарантувати пожежну безпеку, – каже пожежний сторож лісгоспу Валерій Гарбуль. – Адже тут спеціально підготовлене місце для розведення вогню, довкола обкошуємо суху траву. Дбаємо, щоб відпочинок у лісі був максимально безпечним і зручним для людей. Разом з тим, просимо, щоб туристи не псували того, що зробили лісівники для їхнього ж комфорту.

До слова, альтанки та інші споруди на території відновленого рекреаційного пункту змайстровані власними силами і суто за кошти підприємства. І хоч це недешево, все одно лісівники Прилуччини й надалі створюватимуть нові рекреаційні пункти і оберігатимуть та відновлюватимуть ті, які вже діють. Бо усвідомлюють, що створення рекреаційних зон – один із ефективних методів запобігання лісовим пожежам, забрудненню лісів та забезпечення цивілізованого відпочинку людей.

Андрій ГРУДНИЦЬКИЙ
Фото автора

Рекреаційний пункт в урочищі Крупичпільському, що на Чернігівщині, дуже популярний серед туристів. Мало не щодня тут багатолюдно, а в святкові дні, як кажуть, яблуку ніде впасти. Відпочивають і місцеві, і подорожні.

сторінками історії

ВПЛИВ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ ВЛАДИ ГАЛИЧИНИ середини ХІХ – початку ХХ ст. НА МИСЛИВСЬКЕ ТА РИБАЛЬСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО

**(Продовження. Початок
у попередньому номері)**

Цікаво, що фіскальні органи Галичини через контроль за сплатою податків опосередковано боролися з браконьєрством. У журналі «Ловець» було навіть опубліковано гумористичну історію про боротьбу з браконьєрством на Долинщині з провокативною назвою «Посмертна мандрівка козулі». Так, 18 листопада 1876 року львівська акцизна (податкова) охорона, виконуючи обов'язки з нагляду за рухом товару, затримала на вокзалі Львова посылку з козулею (самкою), відправлену поштою з Долини п. Фішером з Болехова до п. Малецького, який працював у англійському готелі у Львові. Тогочасне законодавство не тільки забороняло торгувати дичиною у немисливський сезон, але й добувати самиць козулі. Було складено відповідний протокол та проведено розслідування, в ході якого отримувач посылки п. Малицький зізнався, що купував дичину в Долині, але вона приходила у відповідний час. Він висловив обурення, що продавець не зазначив у посылці стать тварини. Своєю чергою, поліція допитала у Долині продавця Фішера, який пояснив, що козулю купив на базарі і не відрізняє самця від самиці. Козулю конфіскували, продали на аукціоні за 10 золотих, а кошти скерували у фонд бідних.

Джерела свідчать, що предметом оподаткування була не лише дичина, але й риба. Дослідник Га-

личини В. Грабовецький вказував, що рибалки на Гуцульщині платили податок у розмірі 672 пструги (форель) або сплачували грішми 5 золотих. Крім живої риби, на думку дослідника М. Мандибурі, податок також сплачували сушеною. Гошко Ю. Г. відзначав, що у 1600 році в Рахові піддані віддавали 14 шкірок куниць за користування панськими наділами та пасовиськами. За користування правом рибальства рибалки Рахова повинні були доставити домінії серед інших поборів тисячу штук форелі. Про сплату спеціального рибальського податку на річках Лімниці та Свічі йшлося у «Географічному словнику Царства Польського та інших слов'янських країн». Крім податку на право вилову риби, у деяких місцевостях було запроваджено податок на право використання рибальських снастей.

У «Географічному словнику

Польського Королівства та інших слов'янських країн» відзначалося, що «невід» був найоптимальнішим знаряддям для промислового рибальства. За його використання ще у другій половині ХVІІІ ст. рибалки зі Сокальщини на Бузі платили дуже високі податки (10 зол. на рік). Також описано факт, що у селі Поториця (нині Сокальський район) у 1765 р. риболови від ятера платили по 3 зол., від невода – по 10 зол., від зломки (złomki) – по 10 зол. податку. Зафіксовано випадки, коли механізм зменшення або відміни оподаткування застосовували з метою стимулювання торгівлі рибою. Так, у 1535 році король Зигмунт І видав наказ Львівському старості Станіславу Одровонзову, щоб за привезену до Львова солону рибу з будь-якої місцевості не брали податки.

Оподаткування права реалізації риби було у Галичині в середині

XIX ст. Так, відповідно до розпорядження Галицької фінансової дирекції від 15 жовтня 1858 р. №39.319 визначали розмір оподаткування. За реалізацію віденського центнера (50 кг) свіжої риби, раків, ікри накладали два податки – споживчий та міський, загалом потрібно було сплатити 1,57 крон, тоді як за реалізацію морської риби – лише 0,62 золотого.

У 1876 році за право реалізації у Львові 100 кг річкової та ставкової риби, раків, ікри слід було оплатити 1,05 золотого, а за реалізацію 100 кг морської риби – 3,18 золотих, що свідчить про стимулювання податковими механізмами виробництва місцевого ставкового та річкового рибальства. Аналогічна величина податку була й у 1883 році. 30 жовтня 1903 року за реалізацію 100 кг річкової риби податок підвищився вдвічі і становив 7,10 золотого, а морської – 2,35. У 1923 році за право реалізації у Львові 100 кг свіжої риби треба було сплатити 3000 марок, а морської – 800. У Кракові в 1911 році за реалізацію 100 кг риби та раків стягували 10,4 крони, що відповідало 5 золотим ринським. Тогочасні дослідники вказували, що податки, мита та збори на 20% здорожували вартість риби на ринках Львова. Відзначалось, що з метою уникнення податків деякі торговці не декларували перевезення російської рибної продукції територією Галичини і підпільно продавали її на ринках Львова.

Для швидшої обробки поштових посилок, в яких були рибні продукти, Львівська дирекція пошти зверталась до своїх користувачів з вимогою при пересиланні дичини поштою вказувати вміст, вагу та вартість посилки, оскільки у Львові, Кракові, Празі та Відні було запроваджено споживчий податок за споживання дичини та риби.

Крім сплати податків за право реалізації рибної продукції, оподаткуванню підлягали також рибальські ревіри, які здавали в оренду. Також у Бельгії, де нараховувалось 100 тисяч любителів вудкарського спорту, за право вилову риби податок до бюджету країни сплачували на суму 200 тис. франків, а рибалки, які проводили промисловий вилов риби – лише 40 тис. фран-

ків. Крім оподаткування дичини, у галузі мисливського господарства велике значення для наповнення бюджету мало й оподаткування використання мисливських угідь. Так, за підрахунками тодішньої державної статистики, у 1898 р. в Австро-Угорській імперії дохід від ведення мисливського господарства склав 31 802 500 крон, а податок за виконання права полювання – 88 тис. крон.

Аналогічний податок був і в Другій Речі Посполитій, де, відповідно до статті 19 Закону від 11

серпня 1923 року «Про розмір податку за право полювання», оплата за користування мисливськими угіддями залежала від їх географічного положення. Найвищу мінімальну суму оподаткування було визначено для першої зони, до якої належали: Познанське, Варшавське, Лодзьке воєводства (вартість податку становила 20 грош за гектар), а найдешевшу – для Віленського, Волинського, Станіславівського, Тернопільського воєводств (вартість податку за один гектар мисливських угідь становила 1 грош). Краківське воєводство належало до другої зони, де вартість податку за 1 га становила 10 грош. Обов'язок оплати податку покладали за домовленістю або на орендаря мисливських угідь, або на власника земельної ділянки. Органи місцевого самоврядування мали право суму податку збільшувати. Зокрема, гміна міста Кракова рішенням від 18.01.1926 року збільшила розмір оподаткування втричі, і воно сягало 30 грош за гектар. У рішенні визначалось, що податок слід було сплатити двома частинами, а саме – упродовж перших чотирьох тижнів кожного півріччя. Всього у 1926 році в бюджет міста Кракова надійшло 600 злотих податку за користування мисливськими угіддями.

У тогочасній пресі відзначалось, що деякі мисливські господарства приховували від податкових органів кількість добутих диких тварин, подаючи недостовірні дані. Відповідно до розпорядження Львівського воєводи від 27 грудня 1930 року, справи управління мисливством і зокрема адміністрування податків у мисливстві належали до адміністративно-правового департаменту воєводства.

Олег ПРОЦВ

(Закінчення у наступному номері)

Гірськолижний курорт Буковель восени зачаровує своїми пейзажами. У цьому переконалися бершадські лісівники, які нещодавно побували на екскурсії в Західній Україні.

БЕРШАДСЬКІ ЛІСІВНИКИ У КАРПАТАХ

А сюди таки варто було прийти, аби лишень піднятися на гору й побачити Карпати, як на долоні, скупатися в озері Молодості, замилуватися місцем, яке славиться в усій Україні та за її межами. Також відвідали долину перців.

Побували лісівники й на Закарпатті у селі Велятино, яке відоме своїми лікувальними мінеральними джерелами термальних вод. Цей природний феномен не може лишити байдужим нікого. Навіть тих, хто тут бував раніше. Температура води у басейнах теплюча, коливається від 30 до 38 градусів незалежно від пори року. А зі свердловин вона надходить ще більш гарячою. За рахунок великого вмісту брому та йоду вода заспокійливо впливає на тіло людини, допомагає боротися з недугами.

Та, мабуть, найбільше вражень отримали бершадські лісівники від екскурсії стежками Довбуша. Група пройшла небезпечною ділянкою вздовж скелястих схилів, побачила місця, де народні герої відстоювали свободу та незалежність. Лісів-

ники звернули увагу на умови, в яких ростуть дерева. Поміж камінням на неймовірних крутосхилах поряд із поваленим вітром стовбуром старого дерева зростає молоде. І ліс тут справді має могутній вигляд.

Скелі, обриви, крутосхили, де до лісу з сокірою не підступишся. В основному на ділянках, які бачили, ліси відновлюються природним шляхом. Кажуть лісівники, лисих гір не спостерігали, лише стрімкі

пишні смереки та знамениті полонини.

Сповнені позитивних емоцій від карпатської атмосфери та неймовірно доброзичливого настрою місцевого населення, повернулися мандрівники додому. А відтак ще раз переконалися: саме такий активний відпочинок сприяє фізичному й духовному оздоровленню, додає сил та наснаги трудитися, служити Його Величності Лісу.

Станіслав ВОВК

ДВІЙНИК КОЛІБРІ?

У соцмережах не так давно було багато фото із дивною пташкою, яка дуже схожа на колибрі. Її фіксували на Чернігівщині, на Волині та в інших областях, де кліматичні умови не характерні для проживання колибрі. Дехто навіть висловлював припущення, що глобальне потепління надто швидко змінює фауну України. Проте, як виявляється, мініатюрна пташка колибрі не має нічого спільного з тією комахою, яку бачили люди. Звісно, окрім зовнішності. Насправді це звичайний метелик сімейства бражників. Але їхня схожість справді колосальна.

Олександра БІЛЕВИЧ

КУМЕДНИЙ ВУХАНЬ

Аж до початку XIX століття в Австралії проживало дуже багато білбі. Потім їхня чисельність почала стрімко скорочуватися. Білбі були поширені в усіх місцях ареалу, поки туди не прибули європейські переселенці, які освоювали нові простори і змінювали місцеві ландшафти. Степи, наприклад, перетворилися на пасовища для домашніх тварин, яких із собою на цей континент привезли люди. Швидке поширення нового виду тварин спричинило негативний вплив на популяцію білбі. Поява кроликів означала для них конкуренцію за кормові ресурси, а для лисиць білбі став легкою здо-

бичню. Винищення тварин мисливцями також зробило внесок у справу скорочення чисельності цих невеликих сумчастих.

Великий білбі (*Macrotis lagotis*) – вид сумчастих ссавців родини бандікут (*Peramelidae*). Мешкає в Австралії. Живиться комахами, личинками та гризунами. Розмножується воєнени. Потомство нечисленне (1-2 дитинчати). Має гарне довге шовковисте хутро, торгівля яким (у поєднанні з низькою плодючістю) призвела до зменшення чисельності цього виду.

Підготувала Яна ТЕТ
Фото із сайту
www.eco-live.com.ua

ОКСАМИТОВИЙ СЕЗОН

Нас вітає Поморіє, давнє містечко в Болгарії на березі Чорного моря. Затишні вулички, оригінальна нова і старовинна архітектура, багато чайок, смачної місцевої їжі. На цьому присмні сюрпризи не завершуються. Тож для відпочинку від звичних буднів – чудовий варіант!

Містечко розташоване на півострові, який виступає в море на кілька кілометрів. На цьому місці греки-колоністи ще в 509 р. до н. е. заснували поселення Анхіалос, що в перекладі означає «біля солі». Назва символічна: у поселенні та його околицях з давніх часів і донині добувають сіль. Саме тут – найбільше її виробництво на всьому Балканському півострові!

Ще одна фішка міста – відомий у всій Болгарії та поза її межами винний завод «Чорноморське золото», де виготовляють кращі місцеві вина, ракію, бренді. Як тут пропустити дегустацію? Цікавий процес, радше навіть ритуал, де вам запропонують по трошки скуштувати напоїв. Створені на основі різних сортів винограду, витримані за секретними технологіями, вони мають чудовий смак.

На цьому родзинки населеного пункту не закінчуються. Ще Поморіє відоме озером з лікувальними грязями, яке розташоване в заповіднику. Накупавшись кілька днів у теплому морі, вирішуємо ближче познайомитися з унікальною терапевтичною зоною. Виявляється, тут досить людно. Щодня на території, де можна випробувати цілющу силу води і грязі,

багато туристів. Різні за віком та національністю люди зумисне приїжджають сюди.

Річ у тім, що до складу поморійської грязі входять сірководень, магnezія, солі хлоридної кислоти, а також кальцій, натрій, сульфати. Тому її вважають ефективною для лікування й профілактики захворювань суглобів, шкірних та інших недугів. Природна темна маса є корисною для різних систем людського організму. Проте, аби правильно і безпечно її використовувати, краще проконсультуватися з лікарем. До речі, спеціально з цією метою на території міста діють оздоровчі, профілактичні центри, де, згідно з потребами організму, рекомендують пройти повноцінний курс грязьової терапії під контролем фахівців.

Звісно, ми не вдавалися до експериментів із фанатизмом. Однак цікаво було спробувати хоч раз оздоровчий ефект особливої грязі. Обережно брали в долоні темну масу зі специфічним запахом і

У МІСТЕЧКУ ПОМОРІЄ

намашували ноги, руки, спину, живіт, обличчя. Стояли під вечірнім сонцем. Чекали, поки консистенція підсохне, тоді можна змивати її в озері. Спочатку сміялися. Весело! Такі темні, вкриті дивною штучкою. Ніби й дорослі. Де там... Зате якою приємною стає шкіра опісля! Навіть не опишеш відчуття того оксамиту, ніжності, коли торкаєшся обличчя після так званої маски. Грязі справді-таки унікальні.

Від унікальної природи – до особливих пам'яток. Наступного дня разом із акторами-піратами вирушаємо на морську прогулянку до ексклюзивного місця в Бургаській затоці. Йдеться про острів святої Анастасії, сформований вулканічними породами, який вважається найбільшим на території Болгарії. Він має площу 1 га, висоту над рівнем моря – 12 м, а ще – особливу історію. Місцина хоч і відірвана від цивілізації безкраім морем, та все ж приховує у своїх володіннях музей, ресторанчик, готель, пекарню, православну церкву «Вознесіння Господнє» і маяк. Усі приміщення, звісно, невеликі, враховуючи масштаби і винятковість локації.

Скелястий острів приваблює туристів з усього світу. Адже з його боків відкриваються неймовірні морські панорами. Ми поки ще цьо-

го не усвідомлюємо. Сходимо з корабля на пірс, де музиканти вітають приїжджих мелодійними піснями. Ліворуч – крихітний пляжний рай, зокрема для тих, хто обожає морепродукти. Річ у тому, що берег повністю вкритий молюсками. Поряд – маленький ресторанчик, де свіжозібрані мідії відразу ж вам приготують за особливим рецептом. Смачно та екзотично.

До речі, поки більшість туристів гуляли відрізаною від цивілізації крихтою землі, була нагода покупатися в тутешніх водах. Море тут – світла прозора бірюза. Навіть коли проплисти трохи далі, все одно чітко видніється дно, повністю вкрите мідіями. Не скрізь таке побачиш!

Тим часом гід запрошує пройти вглиб острова. Далі, вище, ось до цього майданчика, а там... різкі обриви, безкрає море всіх можливих відтінків. Воно красиве, дихання сповільнюється, коли води вдаряються об гостре каміння. А ще воно – небезпечне, загрозове, якимось відчужене.

За словами місцевого екскурсовода, у XV ст. на острові з'явився монастир. Із цим періодом пов'язано кілька легенд. Одна з них розповідає про монахів, які в моменти піратських нападів молилися святій Анастасії, щоб їхню домівку було врятовано. Молитви допомогли: здійнявся сильний шторм, який зруйнував ворожий корабель. Оповідуючи легенду, гід показує на скам'янілі залишки судна. Їх добре видно з оглядового майданчика. Справді, вони на-

гадують обриси корабля, над яким кружляють чайки, об який розбивається морська піна. Видовишно, моторошно, аж дух захоплює.

Протягом свого існування монастир неодноразово зазнавав краху. У XVI ст. його трохи відновили. Масштабну реконструкцію святого місця здійснили у XIX ст. У 1923 році на місці монастиря організува-

подорожуємо разом

ли тюрму, де серед невільників було чимало політичних в'язнів.

Сьогоднішня по-іншому вітає гостей острова. На танцмайданчику місцеві артисти в болгарському національному вбранні демонструють туристам святкову програму: танці, пісні. Дивишся на виконавців, як вони майстерно знайомлять зі своїми культурними традиціями, а позаду – яскраве сонце і синє-синє море. Краса!

Піднімаємося трохи вище, йдемо на приємні аромати, що долинають з ресторанчика, де можна скуштувати різні страви місцевої кухні. За кілька метрів – уже згадувана церква «Вознесіння Господнє». Атмосфера, що панує там, – надзвичайна. Уявіть: ви на острові, відірваному від цивілізації на тисячі кілометрів. Навколо – суворе море. І жодних ознак життя! Тільки цей крихітний (порівняно з водною стихією) острівець землі. Зате яка сила таїться в ньому! Особливо це відчутно, коли стоїш у храмі – такому маленькому, але з потужною енергетикою.

Обережно заходжу всередину, озируюсь – і відразу пригадується легенда про

монахів, які, незважаючи на, здається, безвихідь, молилися і були врятовані. Ніби й легенда, але скільки правди в ній є. Про силу віри...

Прощальний вечір із Поморієм. Не хочеться пропустити захід сонця. На фоні морської панорами це особливе диво. Гуляємо центральною набережною. Багато туристів, різні мови, бурхливі емоції. Ще трохи – і сюди ввірветься нічне життя з його музикою, танцями, вогнями ліхтарів, що відбиватимуться в темному морі. Як ілюзія.

А поки – стоп: захід сонця... Зумисне вибираємо кафе на пляжі. Холодне вино, морепродукти. Навколо сновигають зухвалі чайки. Тільки в очі заглядають, мовляв, поділися смакоткою. Навіть коти їх побоюються. Чайки пишчать, махають крилами, ганяють одну одну і котів, щоб ухопити поживу. Позаду крилатих нахаб – потемнілий пісок, човни на березі, втихомирене море і небо – перламутрове, ніжне. Такого ефектного неба не побачиш ніде. Тільки на морі...

Тетяна МИЗНІКОВА

Фото автора

«ПОДІЛЬСЬКА ШВЕЙЦАРІЯ» – МАЛЬОВНИЧИЙ ЗАКАЗНИК НА ТЕРИТОРІЇ ГАЙСИНСЬКОГО ЛІСГОСПУ

За мальовничі краєвиди ландшафтний заказник загальнодержавного значення «Коростовецький» називають «Подільською Швейцарією». Тут гармонійно поєднуються краса лісових масивів, химерність кристалічних відслонень та скелясті кручі Південного Бугу. Це одна із найкрасивіших місцевостей Середнього Побужжя з цінним біотичним науковим та историко-краєзнавчим потенціалом.

– Розвиток мережі територій природно-заповідного фонду України є одним із основних пріоритетів екологічної політики держави, – зазначає начальник Вінницького ОУЛМГ Анатолій Бондар. – У зв'язку із сильним антропогенним навантаженням проблема збереження природи Поділля стає все більш актуальною для Вінниччини. У підпорядкуванні державних лісгосподарських та лісомисливських підприємств Вінницького ОУЛМГ перебуває 139 територій та об'єктів природно-заповідного фонду загальною площею 15 тис. га. Створення національного природного парку «Кармелюкове Поділля» дало змогу підвищити заповідність території Вінницької області до 2,1%, а земель лісового фонду Вінницького обласного управління лісового та мисливського господарства – до 15%.

«Подільська Швейцарія» має площу 370 га і розташована на території Гайсинського району (Басаличівське лісництво ДП «Гай-

синський лісгосп»), на 5 кілометрів західніше від села Ладжинські Хутори на лівому березі річки Південний Буг.

Мальовничі краєвиди заказника утворюють височини з яругами і балками, а в багатьох місцях виходять на поверхню гірські породи (граніти, гнейси, амфіболіти, кварцити), а от береги долини скелясті, круті й уривчасті. Урвища іноді сягають 10-20 м. Тут збереглися печери, пов'язані з козацько-гетьманським періодом історії України.

Тут – долини річки Південний Буг в прирусловій частині, перші надзаплавні тераси й острови, вкриті вільшняками. На крутих схилах сформувався характерний ряд дубових лісів. Навіть у трищинах, заповнених дрібноземом, серед скельних виходів проростають дуб звичайний, клен польовий, в'яз з оригінальними формами крони. А біля підніжжя середньої частини південно-західного схилу трапляються і 400-літні дуби-патріархи. Трав'яниста рослинність під по-

кривом лісу багата на папороті. А в соснових борах ростуть численні лікарські рослини.

У складі флори заказника є види, занесені до Червоної Книги України – зозулинець салеповий, сон чорніючий, лілія лісова, любка дволиста, аконіт протиотруйний, коручка чемерниковидна, гніздівка звичайна. Також у заказнику охороняються популяції цінних лікарських рослин: наперстянки великоцвітної, материнки звичайної, перстача білого, первоцвіту весняного та багато інших. У заказнику мешкають козулі, борсуки, лисиці, куниці лісові, білки, зайці, кроти, їжаки, періодично з'являються вовки. До червонокнижних видів Коростовецького заказника належать борсук, видра річкова, мідянка, вирезуб.

– На території заказника обмежено ведуть лісгосподарську діяльність та заборонено полювання – з метою збереження рослинного світу, поліпшення умов зростання рідкісних та червонокнижних видів рослин, підтримання загального екологічного балансу, – розповів начальник відділу лісового господарства Вінницького ОУЛМГ Ігор Мельник.

Станіслав ВОВК

цілюща аптека

ДЕКОРАТИВНИЙ ДІВОЧИЙ ВИНОГРАД

Дівочий виноград п'ятилисточковий – *Parthenocissus quinquefolia* L. – північноамериканська деревовидна листопадна ліана з роду Дівочий виноград сімейства Виноградні.

Назва походить від грецьких слів, що в перекладі означають «незайманий» і «плющ».

Інші назви: віргінський виноград, віргінський повзун, американський плющ, американська жимолость.

Широко розповсюджений на сході та в центральних регіонах Північної Америки – це його батьківщина. Як декоративну рослину його вирощують по всьому світу завдяки привабливому зовнішньому вигляду як окрасу парків, садів, житлових та промислових будівель.

Швидкооростуча ліана в природних умовах досягає довжини до 25 метрів. Молоді пагони червоні, потім змінюють колір на темно-зелений. Росте, повзучи по поверхнях з допомогою вусиків із розгалуженнями, які закінчуються липкими подушечками. Листки пальчатоскладні з п'яти, рідше в молодих пагонів з трьох листочків. Верхівка листочка загострена, краї пильчасті. Листки зверху зелені, знизу синювато-зелені, опущені донизу. Восени набувають яскраво-червоного, багряного забарвлення з сонячного боку та світло-жовтого – з затіненого. Невеликі зеленуваті квітки зібрані у верхівкові суцвіття – сильно розгалужені букетики з головною основою, на якій розміщено безліч квіточок. Цвіте у травні. Здатний утворювати плоди без запилення.

Темно-сині насичені чорнотою плоди розміром 6-8 мм дозрівають у вересні. Наявність у них щавлевої кислоти не заохочує людей використовувати їх як їжу. З настанням морозів виноград поїдають птахи.

Розмножують дівочий виноград п'ятилисточковий насінням, відсадками, кореневими пасинками і живцями.

Живці (чубуки) нарізають із стебел у період спокою і прикопують у зволожений пісок, щоб пересадити навесні.

Дівочий виноград п'ятилисточковий належить до витких декоративних рослин,

які мають особливе значення при озелененні міських будинків, на подвір'ях, де іншим рослинам бракує місця.

Ним озеленоють стіни будинків, піднімаючи по вертикалі. Рослиною декорують паркани: високі та низькі, довгі та короткі. Прикрашають входи, вікна та балкони, затінюють і тим самим прикривають від палючого сонця альтанки. Ця рослина росте досить швидко і за короткий період утворює однорідну зелену масу декоративної, з приємним зовнішнім виглядом крони. Рослину не пошкоджують комахи та гриби, не заважає їй зростанню забруднене міське повітря.

Вертикальне озеленення не лише прикрашає будівлі та території, а й водночас робить життя по сусідству з зеленню корисним, гарним, заспокійливим, приємним та оздоровлювальним.

Непривабливу стіну старої будівлі можна прикрасити, озеленивши кроною винограду дівочого п'ятилисточкового.

Навіть у нашому регіоні в спекотну літню пору ми потерпаємо від палючого сонця, стоячи на зупинці громадського транспорту, в черзі за овочами та фруктами, морозивом та прохолодними напоями чи в інших місцях, які без особливих затрат можна вкрити природним килимом виткої рослини.

Дівочий виноград п'ятилисточковий має фітонцидну дію – властивість протистояти розвитку хвороботворних бактерій і мікроорганізмів.

Сама природа подарувала нам цю безцінну рослину, а люди, доглядаючи за нею шляхом обрізання та формування крони, домагаються бажаних результатів.

На Західному Поліссі мені нечасто, але траплявся дівочий виноград п'ятилисточковий у Ківерцівському НПП «Цуманська пуща»,

мало присутній він у Луцьку та Рівному, а шкода.

Приємно здивували масові насадження винограду дівочого п'ятилисточкового в Березнівському державному дендрологічному парку і на самій території Березнівського лісотехнічного коледжу.

Валерій ПНЕВСЬКИЙ
Фото автора

КАРТОПЛЯ В ГОРЩИКАХ З М'ЯСОМ ТА ГРИБАМИ

Інгредієнти (на 2 порції): картопля – 4 шт., м'ясо – 200 г, гриби – 150 г, цибуля – 1 шт., вершки – 4 ст. л., сир твердий – 100 г, спеції.

Приготування: гриби відварити до готовності. Найкраще взяти лісові – білі гриби, лисички чи опеньки. Та все ж, якщо їх у вас немає, візьміть більш доступні – печериці, гливи. Їх можна покласти сирими.

М'ясо обсмажити на олії. Цибулю обсмажити окремо.

Картоплю обібрати, можна теж попередньо відварити (це пришвидшить приготування у горщику). Нарізати кружальцями чи кубиками.

Розкласти інгредієнти шарами у горщику: м'ясо, картопля, цибуля, гриби. Не забудьте все посолити та поперчити.

Змішати вершки зі спеціями: мускатним горіхом, лавровим листком, сушеними кропом та петрушкою і залити цією сумішшю вміст горщика.

Поставити в духовку на 20-30 хв. За бажанням за 5 хв до кінця приготування можна затерти все сиром. Подавати гарячим.

РІЗОТТО З БІЛИМИ ГРИБАМИ

Інгредієнти: 500 г білих грибів, по 100 г масла і сиру, 1 л бульйону, 3 зубці часнику, 2 скл. вина білого сухого, 1,5 скл. рису Арбор (або іншого нешліфованого непропареного рису), по 1 шт. моркви, кореня петрушки, цибулина, запашний мелений перець, сіль.

Приготування: підготувати гриби, нарізати великими шматками. З обрізків кореня петрушки, моркви і грибів приготувати овочевий бульйон, процідити його через марлю. Глибоку сковороду розігріти з невеликою кількістю оливкової олії, обсмажити сухий рис, коли він вбере олію, влити вино, перемішати, поступово порціями почати доливати бульйон. Коли бульйон по-

криє рис на палець, випарити його впродовж 15-20хв. На 1 ст. л. масла в іншій сковороді обсмажити розчавлений часник впродовж 1 хв, дістати його, викласти на сковороду гриби, смажити до зарум'янювання, покласти нарізану цибулю і посмажити ще 2-3 хв, поперчити й посолити. Викласти гриби до рису, накрити кришкою і на найменшому вогні потушувати все ще 5-10 хв. Посипати ризотто сиром, кропом, додати масло, перемішати ретельно протягом 1-2 хв, під кришкою залишити на

ДАРИ

плиті ще на 3 хв, вимкнувши вогонь. У правильному ризотто рис має вийти м'яким зовні і трохи твердим всередині.

РАГУ З ГРИБАМИ ТА ОВОЧАМИ

Інгредієнти: 250 г білих грибів, 5-6 картоплин, 3-4 ст. л. рису, 3 ст. л. гороху свіжого, по 1-2 ст. л. томат-пюре і масла, петрушка, зелена цибуля, чорний перець мелений, сіль.

Приготування: підготувати і нарізати великими шматками гриби, разом з цибулею тушувати 10 хв на маслі, підсолити, влити томат-пюре, попередньо розбавивши його в 100 мл окропу, довести все до кипіння. Картоплю нарізати кубиками, покласти до решти про-

дуктів, через 5 хв додати горох і рис, на найменшому вогні потушувати рагу, накривши посуд кришкою, 20 хв, потім прибрати з плити, додати зелень, поперчити і подати до столу.

ЛІСУ

МАРИНОВАНІ ГРИБИ

Інгредієнти: свіжі гриби – 1 кг, оцет – 60 мл, чорний перець горошком – 10-12 шт., лавровий лист – 2-4 шт., сіль – 1 ст. л., дрібка цукру.

Приготування: після півгодинного настоювання в прохолодній воді гриби старанно промити, очистити й нарізати великими шматками (якщо вони маленькі, то залишити цілими). Кип'ятити в підсоленій воді близько 5 хв, після чого воду злити.

Заново залити гриби 250 мл чистої води. Варити 20 хв після закипання.

Закласти всі спеції (крім оцту) і варити ще 5-10 хв. Перед вимиканням вийняти лавровий лист і додати оцет.

Смачного!

Розкласти гриби разом з маринадом у банки, щільно їх закрити або закатати.

Коли банки повністю охолонуть, зберігати їх слід в прохолодному місці.

Такі смачні мариновані білі гриби придатні до вживання вже через три дні після приготування. Їх смак можна доповнити олією, цибулею і зеленню.

ПОРАДИ ШЕФ-КУХАРЯ

За своєю живильною цінністю гриби перевершують багато овочів і фруктів, а за низкою ознак наближаються до продуктів тваринного походження, стверджують спеціалісти.

Кожен вид грибів має свій смак і спосіб обробки. Деякі можна смажити свіжими, деякі – тільки після відварювання. Але логіка безпеки вимагає всі гриби, принесені з лісу, попередньо відварити.

Миття

Гриби – як маленькі губки. Вони легко вбирають вологу і можуть увібрати її чимало в процесі промивання. Шеф-кухарі радять не мити гриби під проточною водою, а протерти їх щіткою і вологою серветкою. Це працює в тому випадку, якщо ви будете нарізати гриби перед приготуванням. Цілісні капелюшки краще вимити у звичайний спосіб.

На слабкому вогні

Гриби містять величезну кількість води. Повільне смаження при-

зведе до того, що вони перетворяться на водянисту масу. Готування на середньому вогні допоможе позбутися зайвої рідини й надати грибам приємного коричневого кольору. Перед тим як знімати з плити, переконайтеся, що вся вода в сковороді випарувалася.

Обережно

Гриби люблять усе вбирати, в тому числі й весь жир, який ви до них додасте. Але без потрібної кількості олії вони легко можуть підгоріти та спровокувати пожежу, тому не скупіться на її додавання і ретельно стежте за грибами під час приготування.

Мало місця на сковороді...

Готувати так, щоб гриби вивалилися через край, неправильно. А от залишати місце для того, щоб волога ефективно випарувалася – правильне рішення. Розбийте гриби на кілька порцій – і отримаєте безсумнівний плюс в плані смаку.

Нарізання

Не варто подрібнювати гриби на

маленькі шматочки. Цілком достатньо поділити їх на четвертинки, а маленькі грибочки бажано залишити цілими.

Зберігання

Гриби не бажано зберігати в свіжому вигляді більш як добу. Щойно куплені гриби краще приготувати в той же день або заготовити про запас, застосовуючи технології сушіння, маринування, соління та консервування. Під час сушіння з них випарується до 80% води. Вологи, що залишиться, для розвитку шкідливих мікроорганізмів недостатньо. Під час приготування натуральних консервів мікрофлору вбиває висока температура, за якої відбувається стерилізація консервів. Під час маринування життєдіяльність мікроорганізмів пригнічується високою температурою при варінні, а потім під дією оцтової кислоти і кухонної солі. Під час засолювання грибів відбувається бродіння, у процесі якого цукор переходить в молочну кислоту.

ОСІНЬ НАВІТЬ ЗВУЧИТЬ ПО-ОСОБЛИВОМУ

Здається, ще тільки вчора було літо, і от одного ранку виходиш на вулицю й відчуваєш прохолоду та якийсь особливий запах. Ось і осінь...

Цьогорічна осінь принесла з собою дощі та різке похолодання. З надвисоких для нашого кліматичного поясу температур ми одразу занурилися в холод. І це, скажу я вам, не надто комфортно.

Повітря змінилося, тепер воно наповнене новими осінніми пахощами – запахом сухої трави, опалого листя, вогкості, стиглих яблук, осінніх квітів та винограду. У лісі пахне хвоєю та грибами. Повітря ніби стало чистішим. Уже не чути літніх пісень цвіркунів, але, як і раніше, гудуть

бджоли й оси, ласуючи стиглими фруктами. Безтурботний літній спів птахів поступово стихає, скоро вони великими зграями полетять шукати теплих країн. Зате у лісі гуде від реву лосів, оленів. Настав час парування.

Перший місяць осені приносить у наше життя нові фарби й ностальгію за літом. Ми вже звикли, що вересень дарує можливість ще трохи погрітися під променями сонця. Проте цей вересень суворіший, ніж зазвичай. Незважаючи на погоду, місяць часто називають чарівником. А й справді,

він творить справжні дива, переодягаючи дерева у розкішні та красиві шати. Золоті й багряні листки стають прикрасою не лише на вулиці, а й на шкільних святах. Гербарії стають барвистими і незвичайними. Прогулянка парком або подорож до лісу стають казковими й веселими. До речі, щодо лісу та його врожаю: гриби цього року тішать око і кількістю, і... величиною. Особливо багатий ліс на лисички та білі гриби.

А от у жовтні Україну відвідало справжнє бабине літо. Хоча жовтень вважають провісником закінчення теплої пори та очікування першого снігу. Але цього року – справжнє літнє тепло та сонце тишило навіть на свято Покрови. А за народною прикметою, яка погода на Покрову, такою вся зима буде.

Із давніх часів у народі збереглося багато прикмет на Покрову. Зокрема, якщо господиня напече багато млинців, то у зиму холоднечу в будинку буде тепло. Незаміжні дівчата вважали, що якщо на Покрову добре повеселитися, то можна знайти хоро-

шого нареченого. З цією прикметою пов'язана і традиція звертатися до Богородиці у святковий день з благаннями про заміжжя. Цього дня потрібно робити дари бідним і сиротам, а також обкурювати дім димком від підпалених гілочок яблуні або вишні – для благополуччя й удачі.

...Осінь навіть звучить по-особливому. Шумить вітер, дощ стукотить, шарудить опале листя. Око втішають осінні вбрання природи – жовте, багряне, золотаве листя дерев і кущів, останні квіточки, ніжно-солом'яна суха запашна трава. Насиченість кольорів змінюється прозорістю та сірістю в кінці осені. Господарі збирають урожай у полях, садах та городах. Згодом прибирають сухе листя у дворах і на вулицях. Голими стоять дерева. Холодніше... Люди все більше поспішають сховатися в будинках і квартирах. Із прощальними криками відлітають у вирій птахи. У повітрі пахне морозом, скоро настане зима.

Ляна ЧУРИЛО
Фото Оксани ЧУРИЛО
та Любомира БЕЗРУЧКА

ОЛЕНЧИНІ ЛАСТІВКИ

Багато років під стріхою однієї хатини жили ластівки. Навесні вони поверталися з вірною ластів'ят виводили, а восени відлітали в теплі краї. У хатині жили батько й мати, була в них дівчинка Оленка. Вона нетерпеливо чека-

ла теплого весняного дня, коли з'являються ластівки. Це було для Оленки справжнім святом. Улітку дівчинка любила дивитись, як ластівки годують пташенят, вкладаються спати.

А восени, коли вони відлітали,

Оленці ставало сумно: мовби розлучалася з дорогими друзями.

За кілька днів до відлітання ластівки збиралися великою зграєю, сідали на телефонних дротах напроти двору й довго там сиділи. Оленці здавалося, що ластівки сумують. Вона прислухалась до їхнього тривожного щебетання й думала: «Чому це вони так довго сидять?».

– Вони прощаються з рідною землею. Бо дорога до теплого краю далека й важка, – пояснила мама.

Оленка підходила до зграйки ластівок, що сиділи на дротах. Їй дуже хотілося, щоб вони і з нею попрощалися.

Василь СУХОМЛИНСЬКИЙ

ОСІНЬ

цар, вклонився йому в ноги і розповів про свою біду. Дід згодився допомогти. Старий подивився цареві в душу, а потім сказав:

– Вас, царю, тому мучить щоночі страшний сон, що не допомагаєте ви бідному люду, не бачите його бід, не чуєте зойків, не втираєте гірких сліз. Але я спробую для вас щось зробити.

Наварив дід зілля і промовив:

– Один раз пити вранці, другий раз – в обід, а третій – увечері. І розмішайте це зілля в сльозах.

Цар послухав діда і

почав робити, як той наказав. Минув один день, другий, третій, четвертий, п'ятий...

Полишив страшний сон царя, завітав він до діда і сказав:

– Ваше зілля допомогло мені, а за те, що вилікували мене, ось вам скриня із золотом.

А дід йому:

– Я не бідний, бо золото моє – це мій ліс, моя гора, віддайте це золото бідним людям.

Так і хотів зробити цар. Узав він скриньку та й поніс її до людей. А в скриньку залізло мале мишеня і прогризло там дірочку, а саме заснуло...

От іде цар горою, потім селом, шукає найбідніших людей, та й не бачить, що золото сиплеть-

ся з дірки. Де пройде цар, там і горить все золотом: і листя, і травиця, і поля, і сади. То осінь прийшла до людей. Так цар приніс в ліс, на Козину гору, золото осені, а бідним людям подарував велику радість та втіху. Глянеш восени навколо – все горить золотом, радісно стає на душі: зникає смуток, висихають сльози.

Українська народна казка

ПРИТЧА ПРО ВЕЛИКОГО АТЕЇСТА

Колись давно, понад тисячу років тому, жив один парубок. Його національність не має значення, так само, як і його походження. Та задумав яось той парубок бути атеїстом. А ширилися у той час чутки про одного Великого Атеїста, що міг будь-якого священика в диспуті за пояс загнати. І вирішив парубок знайти цього чоловіка й стати його учнем. Багато доріг він пройшов, безліч людей розпитав – і ось через деякий час підійшов до будиночка, де, як йому сказали, і жив цей Великий Атеїст. На стукіт йому відповів старечий голос:

– Кого там вночі несе?

– Вибачте, але чи не тут живе Великий Атеїст?

– Поки що живу, молодий чоловіче.

– Я пройшов багато кілометрів, мандрував різними країнами, щоб знайти вас. Я хочу стати вашим учнем.

Старий здивовано по-

дивився на парубка.

– Учнем? Але чого ти можеш у мене навчитися? Я не ремісник, не вчений, не поет.

– Я чув, що ви – Великий Атеїст! Я теж атеїст і хотів би слухати ваші аргументи і навчатися.

– То ти, юначе, атеїст?

– Так! Я не вірю ні в яких богів. Їх не існує.

– Що ж. Цікаво... Але послухай мене, молодий чоловіче, чи читав ти Біблію, Коран або Апокрифи?

– Ні, але...

– Не перебивай старших, юначе. Ти розмовляв із жерцями, священиками, імамами?

– Ні.

– Чи здійснював ти паломництво у святі місця?

– Ні, але навіщо? Я ж не вірю в це!

– Ти жив при скиті пустельників, спостерігаючи за їхнім життям і розмовляючи з ними?

– Ні.

– Ну, тоді, юначе, ти не атеїст.

– А хто ж я тоді?

– Ти – невіглас!

ПІДВИЩ ЦІНУ!

Одного разу учень запитав:

– Учителю, мій конкурент знизив ціну на десять відсотків. У мене на чверть упали продажі. Що мені робити?

– Підвищ ціну, – сказав Учитель.

– На скільки? – запитав учень.

– На десять відсотків.

Учень здивувався, але підвищив ціну. Його товари стали купувати ще менше. Він знову прийшов до Вчителя:

– Учителю, продажі йдуть ще гірше...

– Ти впевнений?

Учень завмер у здивуванні, потім вклонився Учителю, пішов і багато часу провів зі своїм бухгалтером. Після цього він повернувся в Школу й сказав:

– Дивись, що вийшло: я підняв ціну на десять відсотків, і мої продажі впали в підсумку на третину від первісних. Але я отримував рівно стільки ж прибутку, скільки й раніше! А мій конкурент одержував прибутку все менше і менше і зрештою був змушений закрити свою фірму. Спасибі тобі, Учителю! Ти скерував мої думки на правильний шлях!

– Я скерував дії, – відповів Учитель. – Свої думки ти скерував сам.

ПОМИЛКА ЧИ БРЕХНЯ?

Одного разу учень запитав Учителя:

– Як мені зрозуміти, бреше людина чи помиляється?

– Спочатку скажи мені, що таке брехня? – попросив Учитель.

– Брехня, – відповів учень, – це коли людина свідомо говорить неправду.

– Добре, – сказав Учитель. – Коли ти сумніваєшся, просто скажи людині, в чому, на твій погляд, вона помиляється. Якщо вона вислухає тебе і постарасться зрозуміти, тоді вона припускає, що помилилася. Якщо ж відмовиться сприймати твої доводи – бреше.

РОЗМАЛЬОВКА-РЕЛАКС

ТОВ «ОДЕК» Україна – сучасне, оснащене високо-технологічним обладнанням підприємство із випуску водостійкої екологічно безпечної березової/вільхової фанери, у т. ч. – ламінованої, розмірами (1250x2500 мм, 1220x2440 мм). Система менеджменту якості сертифікована на відповідність вимогам міжнародного стандарту ISO 90012008, сертифікована і відповідає вимогам стандартів: EN 13986:2002; FSC, CARB, вітчизняним стандартам (УкрСЕПРО).

ТОВ «ОДЕК» Україна зацікавлене у розширенні ринків збуту своєї продукції

Заснована у 1961 році, і сьогодні займає позиції лідера на європейському ринку дерев'яної тари

www.bassum.com

ЕКОЛОГІЯ В ПОБУТІ

НАТХНЕННЯ, ДАРОВАНЕ ПРИРОДОЮ

K005 SU, PW
Дуб Урбан Ойстер

*Сонце і вітер справді надихають.
Але дощ бере гору. Хіба хтось мріє
танцювати в пилу? Або цілуватися на сонці?
Синтія БАРНЕТТ*